

VAJAT ERP

DOK HOLIDEJ

BROJ: 40

CENA 1 D.

VIKEND ROMAN

KAMP DRVOSEČA

**ČITAJTE SLEDEĆU SVESKU
CRTANIH ROMANA**

CRTANI ROMANI

CENA 1 D.

172

BEGUNAC

**SVAKOG 1-og, 10-og i 20-og
U MESECU NOVA SVESKA!**

64 STRANE – 1 DINAR!

KAMP DRVOSEČA

Naslov originala:

William Mark:

Camp Yampa

Copyright 1969 by Martin Kelter Verlag

Ledeni vetar, oštar kao sečivo, duvao je sa vrhova Plavih planina u Big Valiju.

Dva čoveka jahala su konje bujne kovrdžave grive. Životinje su s mukom gazile niz brdo po čvrsto sleđenoj snežnoj površini. Jedan od ljudi je bio zdepast i plećat, mračnoga lica. Njegova proseda brada, sa gustim zulufima, izgledala je kao načinjena od leda. Oči su mu bile svetle i žive kao u lasice. Krzneni kaput bio mu je iznošen i star. Pantaloni i čizme su takođe zaboravile dan kada su kupljene.

Drugi čovek je bio veoma mlad. Lice mu je bilo sveže i sa njega su gledala dva jasno plava oka, a obrazi su mu bili rumeni. Upadljiv kontrast činila je tamna kosa. Što se odela tiče, jedva da je bilo u nešto boljem stanju od odela njegovog saputnika. Mlađi jahač je gledao žmirkajući preko nepreglednog snežnog prostranstva prema severoistoku.

— Je li još daleko, gazda?

— Mislim da ćemo za pola sata stići, Bil.

Mlađić klimnu glavom. Nastavili su put ćutke. Pedesetosmogiđnji

upravnik kampa Džim Ostin i dvadesettrogodišnji drvcseča Bili Kramer krenuli su iz svog logora, gore u planinama, u grad.

Povod za ovaj put nije bila ni malo prijatna stvar. Naime, već mesecima je gore u kampu bilo gužve. U početku su sa radilišta nestajale sitne, ne naročito vredne alatke, a onda je jednog dana nestala velika testera. Nije prošlo ni tri dana od tog događaja, a već je, prethodne noći, jedna koliba sa alatom spaljena do temelja. Tada se, konačno, upravnik kampa, Ostin, istini za volju teška srca, odlučio da odjaši u grad. Teška srca, jer je imao nekakav, ma da neodređen, osećaj da je upravo sada neophodan u kampu. Pa ipak, nikoga nije mogao da pošalje. Bila je to stvar koju je morao lično da obavi sa šefom kompanije, Džonom Harisom. Harisovoj kompaniji pripadao je kamp gore u planinama, pa je zbog toga o svim nevoljama u poslu vlasnik morao da bude obavešten iz prve ruke.

Upravnik kampa, stari drvcseča, spustio je glavu na grudi. Razmišljao je o tome da je pre godinu dana, gotovo u isto vreme, imao ne-

volja na Vajt River visoravni. Tada je Teksašanin Čet Naget sa svojom bandom napadao Grinvater kamp i druge logore. Bile su to paklene sedmice za drvoseče, sve dok Vajat Erp, čuvar zakona iz dalekog Dodž Sitija, nije došao.

On je sa „planinskim vucima“, kako su banditi sebe nazivali, dosta brzo izašao na kraj. Prokletstvo, bio je to baš žestok okršaj... Od tada jedva da je prošlo godinu dana, a u planinama je ponovo „gorelo“. Stari čovek je osećao tačno da se iza svega toga ne krije jedan čovek. U pitanju je bilo nešto sasvim drugo, što je tek trebalo otkriti. Upravo zbog toga je i krenuo na ovaj put. Mladića je poveo za svaki slučaj, ukoliko bude potrebno da se vrati hitno u kamp sa nekom porukom. A na Bila je mogao da se osioni.

Veče je već širilo svoje senke kada su dva jahača stigla u udoljicu na čijoj se severnoj strani nalazio grad.

Džim Ostin se još jednom osvrnuo u sedlu i bacio pogled prema planinskim vrhovima, obojenim crvenkastom svetlošću zalazećeg sunca.

Da li je stari čovek slutio da se tamo nikada više neće vratiti?

Tamne zgrade delovale su kao usađene u snežnu površinu. Ispred velikog „Kolorado“ saluna bilo je za prečku vezano nekoliko konja. Ostin i mladić istovremeno kliznuše iz sedla i vezaše čvrsto svoje konje. Bil je trljao usta.

— Prokletstvo! Jedan dobar viski nam sada doista ne bi mogao naškoditi.

— Misliš? — promumlja stari, penjući se ukočenih udova na trem. Bil ga je sledio. Ostin otvori vrata,

oblepljena šaranim papirom i stupi u lokal. Za šankom je stajalo nekoliko ljudi u debelim, raskopčanim krznenim kaputima.

Stari upravnik se ugura uz šank i naruči dva viskija.

Nedaleko od njega, gotovo na samom začelju šanka, stajao je bleđi čovek, bolesna izgleda i upalih obraza. Retka brada pokrivala mu je donju polovinu lica. Šešir je navukao do samih obrva, što je njegovom, inače mračnom licu, davalo još neprijatniji izgled. Nije kao ostali nosio, krzneni kaput, nego tamno sivo odelo, a preko njega zimski kaput od vunene tkanine. Nije imao ni opasač. Kada je bolešljivi neznanac ugledao Ostina za šankom, popravio je svilenu maramu oko vrata, bacio novčić kraj ispijene čaše i lagano se uputio prema vratima. Pre nego što je izašao, još jednom se osvrnuo prema šanku.

Ostin i mladić su ispili po jedan viski, platili i izašli na trem. Bili se zagledao u fasadu hotela na suprotnoj strani ulice.

— Gospode, baš ne bih imao ništa protiv da bar jednu noć prespavam u udobnoj hotelskoj postelji.

— Za lov, koju bi za tu noć morao da platiš, dirinčiš mladiću moj u planinama čitavu jednu nedelju — promrsi stari Ostin, trljajući ozebao nos.

Bili sleže ramenima i reče pomirljivo:

— Da, i meni se čini da je tako.

Dok je išao za gazdom prema konjima, Bili je i dalje gledao u hotel i osvetljene prozore iz kojih je zračilo nešto toplo i primamljivo. Kako li je divno uvući se u čistu, belu,

toplu postelju! Naravno, posle jedne dobre večere...

Iako je do zgrade Haris kompanije bilo svega šezdeset jardi, dvojica drvoseča se vinuše u sedla i odjahale donde.

Bili je kasnije često pokušavao da se seti tih trenutaka i detalja. Ali, sve se odigralo tako munjevito, da su mu samo bitne stvari ostale u svesti.

Ostin prvi kliznu iz sedla.

— Tako, dečko — rekao je. — Ti ćeš držati konje. Neće trajati dugo, mister Haris će narediti da nam otvore dvorišnu kapiju.

I Bili sjaha i prihvati uzde oba konja. Upravnik kampa pođe prema stepenicama, zastade i dobaci preko ramena:

— Kada ti se mister Haris bude obratio, skinij šešir. Jesi li razumeo?

— Ol rajt, gazd'

— Dakle, uskoro! — Bilo je to poslednje što je Džim Ostin uopšte rekao. Kada je stupio na prvi stepenik, s desne strane nešto sevnu. Bili je stajao kao okamenjen i video, očiju razrogačenih od užasa, kako se njegov gazda zamosi unazad, pada, pokušava da se podigne i konačno ostaje da leži nepomičan. Mladi Bili se tek tada pokrenu. Pustio je uzde, izvukao kolt iz futrole i pojurio napred, u pravcu iz koga je hitac došao. U jednom skoku je preskočio svih pet stepenica trema i potrčao na levu stranu do same ograde. Nigde žive duše. U to se na suprotnoj strani ulice začuše glasni uzvici. Kada se Bili vratio do sredine trema, otvorila su se i vrata kuće. Svetlost iz hodnika obasjala je trem, stepenice i jedan deo ulice. Čak su

odblesci blede svetlosti pali su na nepomično telo starog drvoseče.

— Ruke u vis! — odjeknu oštro s druge strane ulice.

Bili iznenađeno pogleda čoveka, koji se upravo našao pred njim. Bio je visok, plećat, a na levoj strani kaputa blistala je velika, srebrna zvezda. U ispruženoj desnici držao je revolver, čija je cev bila uperena u grudi Bila Kramera. Mladić je još uvek držao svoj kolt.

U to se zaori glas s leve strane:

— Zašto ga ne smaknete, šerife? Momak je ustrelio ovog čoveka.

Mladić je stajao i dalje kao okamenjen, usta otvorenih od iznenađenja.

— Ali ja...

— Baci oružje — naredi šerif.

Na to se prsti na desnici mladog drvoseče razmakoše i kolt sa treskom pade na tle.

— Ruke u vis! — naredi Ajk Hovel, čuvar zakona u gradu.

Bil podiže ruke do visine ramena.

— Slušajte, šerife, ja...

— Tišina!

Na otvorenim vratima kuće stajala je debeljuškasta starija žena, crne kože kao ebanovina. Stupila je nekoliko koraka napred i podigla fenjer. Kada je videla pogođenog čoveka na snegu, vrisnula je iz sveg glasa:

— Mister Hovel, to je Ostin, Džim Ostin! Upravnik logora u kampu Jampa!

Te reči kao da su vratile život mladom Biliju.

— Da to je upravnik, a ja sam Bili Kramer!

— Ko si ti, to će se vrlo brzo utvrditi, ali u mojoj kancelariji,

momčće! — preseče ga šerif Hovel ledeno.

U to se na otvorenim vratima javi čovek. Bio je srednje visine, upadljivo pogrbljen, razbarušene se-de kose. To je bio Džon Haris, vlas-nik najveće kompanije za eksploata-ciju drveta u celom kraju. Nesigur-nim koracima pošao je prema ogra-di trema, upravo u trenutku kada je šerif prišao stepenicama i hteo da odvede mladog drvoseču.

— Samo trenutak, šerife!

Hovel zastade. Još uvek je držao revolver u ruci. Haris stade kraj mladića i zagleda mu se u lice:

— Pa to je Kramer! Bili Kramer.

— Poznajete li tog čoveka?

— Kako da ne! To je jedan od mojih ljudi iz kampa Jampa.

U međuvremenu je crnkinja izašla na ulicu i čučnula kraj nepomič-nog upravnika.

— Ostin, tako je, to je on! — Uspravila se i pogledala svog gos-podara: — To je Džim Ostin, mister Haris! Ja mislim... da je mrtav.

Sedokosi čovek prođe mimo šerifa i oprezno pridržavajući se, si-de niz stepenice. Crnkinja je podig-la fenjer da osvetli pogođenog. Haris čučnu kraj njega. Svi su ga po-smatrali.

Protteklo je nekoliko sekundi pre nego što je ustao.

— Bili, vi znate gde doktor stanuje. Brzo odjašite i dovedite ga ova-mo.

Mladić poslušno pođe. Šerif je hteo nešto da kaže, ali je samo uz-dahnio i spustio ruku u kojoj se nalazio revolver. Bili Kramer je otr-čao do svog konja, vinuo se u sedlo i odgalopirao.

Ljudi, okupljeni na ulici, strpljivo su čekali. Kada se posle četvrt sata nisu pojavili ni mladi drvoseča, ni lekar, šerif se počea iza uha i upita:

— Gde je taj Bili, mister Haris?

Stari je zbunjeno gledao oko se-be.

— Možda nije našao kuću...

Ne, Bili Kramer nije našao leka-revu kuću, naime, uopšte je nije ni tražio. U nastupu paničnog straha, mladić je učinio nešto krajnje ne-promišljeno i ludo — pobegao je.

Ljudi okupljeni u glavnoj ulici prekorno su posmatrali vlasnika kompanije. Šerif Hovel procedi psovku kroz zube, pa, gledajući ubi-jenog, reče:

— Stvar je, dakle, jasna...

Haris ljutito zabaci glavu.

— Ništa nije jasno, šerife!

Čuvar zakona se nervozno pre-meštao sa noge na nogu.

— Kako da nije? Mladić je po-begao. Time je njegova krivica po-tvrđena.

— Za vas možda, a za mene nije! Neka Ostina unesu u kuću — obrati se Haris crnkinji. Zatim pođe, ne udostojivši šerifa ni jednim pogle-dom, natrag u kuću.

Uskoro je nesrećni upravnik kam-pa unesen u kuću.

Hovel je i dalje ostao na tremu, dok ga je više od deset ljudi, okup-ljenih na ulici, ćutke posmatralo.

Šerif siđe na ulicu i reče muklo:

— Moram da sakupim ljude za poteru.

— O keј, — javi se stariji brado-nja, upalog majmunskog lica. — Ja idem.

— I ja takođe, — javi se koleblji-vim glasom drugi.

Više dobrovoljaca za poteru nije bilo. Hovel je posmatrao ostale, koji su se lagano, bez reči, razilazili kućama.

Tragali su do duboko u noć, ali bez uspeha.

Bilija Kramera kao da je noć progutala, iako sneg nije padao da mu zaveje tragove. Najverovatnije je otišao putem kojim ide poštanska kočija. Na čvrstom, smrznutom tlu, njegovi tragovi utonuli su u nebrojene druge otiske konjskih kopita. Drvoseću Bilija Kramena i dalje su tražili.

Šerif Hovel je već idućeg jutra raspisao za njim poternicu.

Džon Haris je naložio da ubijenog upravnika kampa odnesu u mrtvačnicu, a kod Vilera — tesara, naručio je sanduk. Posle toga je otišao u svoju veliku kancelariju i poslao svog službenika da dovede mladog Mata Perkinsa. Perkins je bio mlad, snažan čovek, svetlih očiju. Već nekoliko godina radio je za Harisovu kompaniju.

Stari trgovac je nekoliko trenutaka posmatrao Perkinsa, a onda reče:

— Mat, vi znate šta se sinoć dogodilo ovde pred mojim vratima.

— Da — uzvratilo kratko dvadesetčetvorogodišnji čovek.

— U redu. Ja moram da pošaljem poruku gore u kamp. Vi ste već bili tamo. Verujete li da bi ste sami mogli da nađete put?

— Da.

— Dobro. Daću vam pismo za Klajda Nelzona. On je Ostinov pomoćnik.

Perkins klimnu glavom. Bio je to momak škrt na rečima i nije postavljao suvišna pitanja. Čim je napus-

tio kancelariju, spremio se za put. Jedva pola sata kasnije već je gratio iz grada.

Pošto se ni posle pet dana nije vratio, stari Džon Haris se uputio šerifu. Čuvar zakona ga je posmatrao iznenađeno.

— Ali to nije...

Haris je stajao ispred velikog Hovelovog pisaoćeg stola, ruku duboko zaučenih u džepove crnog ogrtača.

— Da baš je tako. A izričito smo se dogovorili da se odmah vrati.

Šerif Hovel ustade, opasa revolver, obuče krzneni kaput, skide pušku sa eksera i bez reči izađe. Džon Haris ga je samo nekoliko minuta kasnije video kako odlazi iz grada.

Čuvar zakona se vratio već sledećeg popodneva, vodeći drugog konja, preko čijih leđa je bilo prebačeno pokriveno telo nekog čoveka. Ljudi, koji su se zatekli na ulici, bili su užasnuti. Hovel zaustavi svog konja pred mrtvačnicom, skide pokriveno telo sa leđa druge životinje i unese u mrtvačnicu. Kada je to obavio, ostrim koracima se uputio do Harisove kompanije. Prolaznici su ga preduhitрили i obavestili starog trgovca. Kada je šerif stigao, Haris je već bio na tremu.

— Našao sam ga.

Harisovo lice je bilo nepomično, iako ga je činjenica, da je Perkins ubijen, veoma potresla. Samo je oborio glavu. Tek posle nekoliko minuta uputio se prema mrtvačnici, a šerif za njim.

— Gde ste ga našli, Hovel?

Šerif pogleda starog trgovca, na čijem licu su se sada jasno videli znaci brige.

— Sedam milja odavde, mister Haris, u jednoj udoljici, nedaleko od puta. Siguran sam da ga uopšte ne bih našao, da njegov konj nije stajao nasred puta kao ukopan.

Na to svi okupljeni kao po komandi pogledaše životinju, koja je još uvek stajala ispred mrtvačnice. Dakle, verna životinja je četiri dana i četiri noći stajala kraj svoga gospodara. Niko nije primetio da se grupi ljudi priključio starac suznih očiju. Samo su se trgli kada je izgovorio očajnim glasom:

— Metak u leđa! Bilo je to podmuklo ubistvo!

Bogati trgovac priđe nesrećnom starcu i uhvati ga za ruku.

— Hajdete sa mnom kući mister Perkins.

—ooo—

Klajd Nelson bio je džinovskog stasa i tako snažnih ramena da se sticao utisak da će mu krznjeni kaput prsnuti na leđima. Radnici su ga, među sobom, ne bez simpatija, nazivali bufalom. Sada je stajao, lica crvenog od mraza, u dvorištu logora i zamišljeno gledao u vrhove čizama. Ispred barake sa alatom okupili su se ljudi: njih dvadeset četvorica. Bili su to ljudi tvrdih, grubih lica, odeveni u kožu i krzno. U rukama su im bile alatke.

Oko kampa je bila svuda naokolo postavljena visoka, teška ograda od balvana. Pored kapije je stajao mlađi Bob Grifit. Imao je tek devetnaest godina, zbog čega ga Ostin nije baš rado primio u kamp. Nelson je posmatrao svoje ljude, zatim ne-

odlučno prišao konjima, tapšao ih po vratovima, a onda krenuo prema okupljenim drvosečama. Iako su im lica izgledala bezizrazna, Nelsonu nije promaklo da su zabrinuti i potišteni. Nije ni čudo. Džim Ostin se još nije vratio. Proteklo je jedanaest dana od kako je odjahao sa Bilom Kramerom.

— Za tri dana ću u svakom slučaju stići natrag — rekao je pri polasku. — Ako bude mećave, najkasnije za četiri...

Jedanaest dana je prošlo. Danas je bio dvanaesti. Ljudima je bilo jasno da mu se moralo nešto dogoditi. Isto tako, Nelsonu je bilo jasno da ne sme duže da čeka, da mora odmah nekoga da pošalje dole, u grad Jampu. Morao je! Bila mu je dužnost da odmah o svemu obavesti gazdu i traži od njega instrukcije. Ali ko će da jaši? Ko će se dobrovoljno javiti? Stegao je zube i konačno se obratio radnicima:

— Ljudi, moramo na posao. Predstoje nam naporni dani, ukoliko hoćemo da održimo ugovoreni termin. Upravnik i Kramer nam nedostaju. Znae dobro da nam je svaki čovek neophodan. Uprkos tome, moram da vam postavim jedno pitanje. Neko mora u grad. Treba o svemu obavestiti kompaniju, a i šerifa. Džima Ostina mora da traže. O tome nismo do sada ništa govorili, a i ne moramo. Ipak, svi znamo da nešto nije u redu. Da je upravnik stigao do kompanije, stari Haris bi nam sigurno poslao instrukcije. Ostin je rekao da će ostati tri dana, a, evo, prošlo je jedanaest.

Drvoseče su ćutke posmatrali Klajda Nelsona, koji nastavi:

— Ja bih sam otišao, ali mi je dužnost da ostanem ovde.

Ljudi su samo ćutke klimnuli glavama, jer su gotovo svi čuli kada je upravnik izričito naredio Nelzону da ni po koju cenu ne napušta kamp. Nelzon skrete pogled prema konjima, pa tek onda postavi pitanje.

— Ko hoće dobrovoljno da jaši?

Nije smeo da pogleda u ljude. Vladala je mrtva tišina. Konačno je morao da okrene glavu. Osećao je kako mu srce uzbuđeno udara. Svi su podigli ruke — čak i mladi Bob Grifit. Nelzon duboko udahnu vazduh.

— U redu, momci. Džon Haris i Džim Ostin su umeli da izaberu prave ljude.

Sigurno znate da ne bih ni ja držao ruke dole, da sam stajao među vama.

U to doista niko nije sumnjao. Nelzon je posmatrao radnike jednog po jednog. Pakao, koga da pošalje? Mladi Grifit povika s kapije:

— Pustite mene da jašim, mister Nelzon!

Ovaj odmeri mladića od glave do pete, pa odmahnu glavom.

— Ne, Bob, ti ostaješ ovde.

— Zbog čega ne smem ja da jašim, gazda?

— Zbog toga... pa, prosto, suviše si mlad.

Klajd Nelzon prosto nije mogao da izgovori ono što je mislio: zato što je suviše mlad da bi ga poslao u smrt.

— Suviše mlad! U redu, meni je doista dek devetnaest. Ali ja tačno znam zbog čega nećete da me pošaljete. Znam isto tako da me mister Ostin nije hteo da primi na posao, a

onda je prošle nedelje rekao da je zadovoljan mojim radom i da ću sigurno postati dobar drvoseča.

Nelzon je sve to znao. Čak je bio uveren da će ovaj izuzetno vredni mladić postati i upravnik logora drvoseča. Bio je neumoran na poslu, radio više nego što se od njega tražilo, i prihvatao se najtežih poslova, a njih je gore, kod obaranja stabala, bilo na pretek. Pa ipak, Nelzon nije mogao da se odluči da mladića pošalje na tako opasan put.

— Ne, Bob, ne možeš ići.

Mladić je prkosno prišao šefu i stao kraj njega. Za to vreme Klajd je razmišljao koga od ljudi da pošalje. Osim starog Kalhuna nije bilo ni jednog koji kod kuće nije imao ženu i decu. Zbog toga se obratio svima:

— Šta mislite o Bobovom predlogu, ljudi?

Nekolicina odlučno odmahnuše glavom.

Rik Endrjus, tridesetsedmogodišnji drvoseča iz Kalifornije, koji je od svih bolje rukovao teškom motrikom, reče:

— Ne, Klajd, to neće ići.

Sam Helmer, najiskusniji i najstariji među radnicima, opomenu upravnika:

— To ne smeš učiniti, Klajd. Ja ću da odjašim.

Čuvši to, mladić priđe sedokosom drvoseči. Jedva da mu je dosezao do ramena.

— Zašto ste to rekli, mister Helmer? Znam da ste čovek na kome leže najvažniji poslovi. Isto tako znam da vas upravnik šalje zato što se odlično snalazite u planini i što ste najbolji strelac. Ali vi imate ženu i

sedmoro dece! Na njih bi trebalo da mislite.

Stari protrlja svoju snežnu belu bradu i pljesnu mladića lako po obrazu.

— E sad ćeš, derane, zavezati, natovariti testere i pohitati da otvoriš kapiju, jer ljudi moraju na seču! Kada se budem za nekoliko dana vratio, dobro ću pogledati šta si i koliko uradio, prokleti žutokljunče!

Helmer je bio taj koji je neposredno izdavao naređenja radnicima. Upravljaio je poslovima i alko je bio najstariji među njima, teško je bilo naći prikladniju osobu za put do grada Jampa. Podigao je glavu i odlučno rekao Nelzonu:

— Skoro će sneg, Klajde. Vukovi će se sjatiti u doline. Trebalo bi da požurim. Nek Vini Berton preuzme moj posao.

Nelzon je posmatrao ćutlike starog drvoseču. Nije izustio ni reč kada se Helmer okrenuo, odneo svoju torbu u kuću i nekoliko minuta kasnije se vratio u dvorište, vodeći dugonogog, osedlanog belca. Nelzon mu priđe i pruži desnicu, pa reče nesigurnim glasom:

— Učini to što najbolje možeš i vrati se brzo. Srećno!

— Da! — samo uzvрати drvoseča idući prema kapiji.

Bob Grifit je stajao naslonjen na jedan od stubova kapije. Demonstrativno je navukao šešir do samih očiju. Nelzon mu priđe.

— Hajde, Bob, evo, pokazacu ti koliko imam poverenja u tebe. Ti ćeš ovde preuzeti stražu. Momci će biti srećni da iza sebe imaju tako dobrog strelca.

Posao je počinjao. Grupa radnika otišla je u seču, a Vins Hogens i Hal Okland su ostali u krugu na svom poslu. Prema Ostinovom nalogu, zadatak im je bio da sa puškama kontrolišu kamp, naročito zadnji deo. Bob je ostao napred. Kada su dvojica stražara otišla na svoje uobičajeno stražarsko mesto, otrčao je u štalu, izvukao svog konja, osedlao ga i u divljem galopu odjunio. Zastao je samo koliko da oprezno zatvori kapiju, a onda natsavi prema zapadu, prateći jedva vidljiv Helmerov trag.

Stari drvoseča nije jahao ni pola sata, kada iza sebe začu topot kopita na čvrstom, zaleđenom, snežnom pokrivaču. Potegao je kolt i okrenuo se. Jedan jahač je grabio prema njemu. Helmer ga je odmah prepoznao: bio je to Bob Grifit na svom sivcu. Mladić zaustavi konja. Helmer ga je posmatrao nabranih obrva.

— Šta hoćeš, dečko?

Mladić proguta pljuvačku.

— Odjašite natrag, mister Helmer!

— Šta...?

Na to u mladićevoj desnici zasvetluca revolver.

Stari drvoseča piljio je u oružje, ništa ne shvatajući.

— Jesi li poludeo?

— Skinite pojas i bacite ga u sneg, mister Helmer.

— Ali, to je bezumno, Bob!

Mladić je uporno držao oružje, tako da starom ništa drugo nije ostalo nego da gundajući otkaći kopču. Opasač kliznu na smrznuto tle. Posle toga Bob pruži ruku i munjevitno izvuce pušku iz futrole iz sedla Helmerovog konja. Zatim se sa-

že da dohvati opasač. Užarena pogleda rekao je starom:

— Morate da se vratite, mister Helmer! Na kapiji nema nikog. Što se oružja tiče, njega ima dosta u logoru.

Pošto je to rekao, pobo je konja i odjurio. Stari Helmer je stisnutih zuba gledao za njim.

— Vraški momak, — procedio je. Ali nije zvučalo preterano ljutito.

—ooo—

Kao olujni vetar grabio je mladi čovek preko zaravni ka zapadu u mali planinski grad Sulfur. Trebalo je u ovakvom tempu da pređe bar sedam milja, i to uzbrdo, pre nego što se dokopa prve doline. Bilo je veće kada je prolazio kroz četvrti po redu tesnac. Sneg je počeo da veje. Umorni konj je već odavno išao hodom. Uprkos užasnoj hladnoći i oštroj planinskom vetru, jahač nije nosio rukavice. Tek kada je osetio prvu snežnu pahuljicu, povukao je uzde. Sneg je počeo sve žešće da veje i uskoro je tamna griva njegovog konja bila pokrivena snegom. Iako mu je bilo žao da iscrpljuje životinju, naterao je da ponovo krene. Hteo je da, pre nego što se noć spusti, stigne u prostranu dolinu, kako bi imao bolji pregled ako bi se neko pojavio. Noć je polako spuštala svoje crne koprene preko planinskih vrhova i oboraka i bojila sneg tamno. Mladić je imao još prilično dobar pregled. Približavao se tesnacu, odakle ga je još samo pola milje delilo od prostrane doline prema kojoj je hitao.

Na trideset jardi od stenovite izbočine odjeknu pucanj. Bob se trže, a ruke mu kliznuše prema revolverima. Primetio je da je sevnulo levo, na gornjoj strani tesnaca. Zario je mamuze sivcu u slabine, hitajući ka mestu odakle se pucalo.

— Hajde, hajde, stara rago! — vikao je, pucajući iz oba revolvera kao mahnit. Podstaknut mamuzanjem, na koje nije navikao, a i uplašen pucanjima, umorni sivac je jurio kao mustang.

Da li je pritajeni strelac još jednom opalio, to mladi drvoseča više nije mogao da čuje. U divljem trku jurio je kroz tesnac i izbio na drugu stranu. Odmah je okrenuo konja na desno, kako bi se izmakao strelcu sa nišana. Međutim, strelac iz zasede više se nije oglasio. Bob je grabio dalje. Gonio je konja sve dok je teren bio ravan i pregledan. Kada se približio novim uzvišicama i tesnacima, zatsao je za trenutak i okrenuo se u sedlu. Gotovo se okamenio od užasa: tri jahača su ga gonili. Neodlučno je gledao prema klanцу pred sobom. Nemoguće mu je bilo da izmakne goniocima. Odozgo, sa ivice okomite strane klanca, predstavljao bi im odličnu metu. Dakle, pobeći nije mogao. Hrabri mladić se odlučio na napad. Okrenuo je konja istrgao vinčesterku iz futrole i — pucanj odjeknu preko snežnog polja. Prednji od trojice jahača, izlete iz sedla.

Sada se na protivničkoj strani oglašala puška. Sivac se prope, a Bob kliznu iz sedla. Puška! Prokletstvo, pala mu je iz ruke! Nalazila se na drugoj strani, kraj konja koji je uplašeno podrhtavao. Mladić pogleda napred. Gospode! Sedamnaest jardi

ga je delio od gonilaca. Podigao je kolt. Klak! Doboš je bio prazan! Nikada se to iskusnom čoveku ne bi dogodilo! Iako u škripcu, Bob pomisli da se to starom Helmeru nikada ne bi moglo dogoditi. Samo, pitanje je da li bi umeo tako brzo da prođe kroz tesnac? Stari, pa naravno... gospode, njegov revolver! Bob je Helmerov opasač zakačio za sedlo. Skočio je brzo kao planinska puma i izvukao revolver iz opasača. U to mu se već prvi od dvojice jahača našao na svega petnaest jardi odstojanja i ispalio dva metka. Prvo zrna je promašilo mladog drvoseču, a drugo mu se kao užarena igla zarilo u desnu mišicu. Bob uperi revolver i povuče obarač. Jahač podiže ruke u vis, pa kliznu iz sedla. Sada je i poslednji gonilac prilazio. U rukama mu je bila puška. Metak skide Bobu šešir s glave. Iako su mu noge drhtale od straha, stajao je i čekao. Jahač je prišao na dvanaest jardi. Bob je sačekao dve sekunde, a onda tri puta povukao obarač. Izgledalo je da je jahač pogođen u grudi. Njegov konj se propeo i trenutak kasnije čovek je ležao u snegu.

Bob je još uvek držao teški kolt starog Helmera u desnici. Pogled mu je bio leden, dok je lagano koračao po snegu. Nije se uopšte obazirao na gonioce, samo je podigao šešir, vinuo se u sedlo konja jednog od gonilaca i zviždukom dozvao svog sivca. Ostala dva konja su ih sledila. Tek posle pola sata oštrog jahanja zastao je. Odavno je za sobom ostavio preglednu udoljicu i približavao se ulazu u klanac, u kome je bilo mračno kao u rogu. Visoke strane klanca okomito su se dizale put ne-

ba. Bob kliznu iz sedla. Noge su mu bile tako ukočene da je gotovo pao. Opipao je povredenu ruku, a onda prišao sivcu. Srećom, životinju je metak samo okrznuo po vratu. Bob se ponovo vinu u sedlo banditovog konja. Put je nastavljen, ali sve nevolje ni izdaleka nisu prošle. Kada se mladić najzad dokopao prostrane doline, čekao ga je novi, možda još opasniji neprijatelj. Čopor vukova.

Zavijajući, urlajući i režeći, svetlucavih očiju, iznenada su se pojavili i presekli jahaču put. Bob zaustavi konja koga je jahao i ostali stadoše kao ukopani.

Puška! Sad mu je bila neophodna puška! Čopor vukova je već stigao na nepunih dvadeset jardi. Bobova ruka nagoniski kliznu prema futroli. Da, puška je bila u sedlu. Bandit je imao sačmaricu. Mladić je uzvuče, napuni drhtavim prstima i počeo da puca. Dolina se prolamala kao od grmljavine. Zavijajući, čopor se razide.

—ooo—

U kasno popodne sledećeg dana Bob Grifit je ujahao u strmu glavnu ulicu grada Jampa. Zaustavio je konja pred velikom zgradom kompanije. Međutim, nije imao snage da siđe iz sedla. Potpuno ukočen sedeo je i staklastim pogledom posmatrao ulicu, koju je upravo prelazio Ajk Hovel, šerif.

— Hej, čoveče, šta je s vama?

— Možete li... mi... pomoći da siđem?

Hovel ga dohvati ispod pazuha i svuče iz sedla. U to je i stari Harris,

vlasnik kompanije, izišao iz kuće. Kad je ugledao jahača, uzviknuo je:

— Grom i pakao, to je jedan od mojih ljudi, šerife!

Mladi drvoseča se naslonio na šerifa i uspeo još samo da promuca:

— Uspeo sam da se probijem... mister Harris... — a onda je između dvojice ljudi kliznuo onesvešćen u sneg.

Doktor Longvill uskoro ga je povratio svesti. Bob je ležao u mekoj, beloj postelji i iznenađeno gledao u lekarevo lice, obraslo bradom.

— Gde sam?

— Ležite mirno, — bilo je sve što mu je lekar rekao.

Sledećeg jutra je mladić već bio na nogama. Osećao se znatno bolje. Metak mu je samo okrznuo mišić, a drugi, koji mu je zbacio šešir s glave, ostavio je za sobom samo tanku, krvavu ogrebotinu na temenu. Bio je snažan, žilav momak, plavokosi Bob Grifit. Kada je ušao u hodnik, pred njim se iznenađa stvori Džon Harris. Mladić skide šešir i počeo zbunjeno da ga okreće svojim snažnim šakama.

— Hello, mister Harris!

— Hello, dečko!

Mladić obori glavu. — Imam nešto neprijatno da vam javim.

Harris skupi obrve.

— Da, znam. Vi uzalud očekujete svog upravnika, zar ne?

Bob potvrdi.

— I Bila Kramera takođe. — Uđite u kancelariju, tamo ima kafe, hleba, jaja i slanine. Dok budete jeli, ja ću vam sve ispričati.

Mladić je ispio samo šolju kafe i uzeo zalogaj hleba.

Harris ga je zabrinuto posmatrao.

— Odmah ću vas poslati doktoru

Longvillu. Još juče mi je rekao da nećete to baš lako preboleti.

Mladog Grifita obli rumen.

— Ne, mister Harris, nešto drugo je u pitanju. Ne osećam se loše, nego je ono što ste mi ispričali užasno. Veoma sam voleo mister Ostina. A ono sa Bilom, u to uopšte ne verujem. Niko od nas neće u to vero-vati. Prosto, Bil nije imao nikakvog razloga ni osnova da ustreli upravnika.

— Sigurno da nije, ali zašto je onda pobe-gao?

— Iz straha. Možda je mislio da šerif...

Harris odmahnu glavom.

— Stvar je gora nego što mislite, Bob. Bekstvom je navukao sumnju na sebe. Kuda se, uopšte, muva naokolo? I sami znate da sada niko živ ne može da opstane sam u planinama.

— Ne mislite li valjda...?

— Ne mislim ja ništa, Bob.

Ali šerif i ostali ljudi misle. Moraju da pretpostave da je imao pomag-ača, koji su ga očekivali. Gde bi bio?

Bob promamlja sebi u bradu:

— Da, doista, gde bi bio?

Znao je dobro da Kramer potiče iz ovih krajeva i da se u planinama veoma dobro snalazi. Pa ipak, kuda je odjahao? U dolinama i klancima nije bilo kuće, kolibe, žive duše... ili? No, sve to nije bilo ono što je najviše mučilo plavokosog mladića. Oborio je glavu. Gotovo je prošaputao:

— Ja sam učinio jednu ludost, mister Harris.

Sedokosi čovek izgleda nije čuo poslednju Bobovu rečenicu. Ustao je

I očinski spustio ruku mladiću na rame.

— Nemojte misliti na ljude koji su vas napali, Bob. Neka vas ne muči što ste ih ubili. To su razbojnici, pljačkaši i ubice, dakle ljudi koji uništavaju živote, pa tako nemaju prava ni na sopstvene. Najverovatnije su to bili isti lupeži koji su uštrabili Džima Ostina pred mojim vratima...

— Ne!

Mladić naglo okrete glavu i pogleda starog trgovca pravo u oči.

— Nešto drugo je u pitanju, mister Harris. Ja... ovaj... mene mister Nelson uopšte nije odredio da dođem u grad.

— Tako? — Harris je nervozno okretao lamenac svog sata. — Ja sam se upravo i čudio.

— Pustio je Sama Helmera da dođe ovamo.

— Pa kako ste onda vi?

Bob Grifit o svemu obavesti Harrisu iscrpno i — iskreno.

Stari zamišljeno prođe prstima kroz kosu, pa priđe prozoru. Zagledao se u blistavu, snežnu površinu i rekao tiho, ne okrećući se:

— Ne smete to više nikada učiniti, Grifit. Naređenje je naređenje. Ima da bude tako kako upravnik kaže, bez obzira što nekome i ne odgovara.

— Ja više ne mogu u logor, mister Harris.

Trgovac se okrete.

— Možeš, Bob. Jahaćeš natrag gore u logor.

Mladić žustro odmahnu glavom.

— Ne, ne mogu. Prosto ne mogu mister Helmeru više nikad da izađem na oči.

— Slušaj me dobro, mladiću! Odjahaćeš natrag gore i odnećeš mister Nelsonu pismo od mene. Što se tiče Helmera, njemu ćeš se lepo izviniti. Još nešto, ti si ovde ostavio kod mene njegov opasač. Jesi li pogledao možda kolt? To je jako stari model a Helmeru je sigurno veoma stalo do njega. Sam si mi rekao da je Helmer odličan strelac. Evo, nosi mu natrag opasač, a ja ću već napisati pismo Nelsonu. Od danas je on upravnik kampa.

—ooo—

U kasno veče petog dana, neko je zakucao na tešku kapiju kampa. Ljudi se odmah mašišu oružja, navukoše kapute i šešire i prigušišu svetlost. Nelson je šapatom izdavao naređenja. Hal Okland je stajao s druge strane kapije.

— Ko je to napolju?

Do ušiju mu dopre glas Boba Grifita:

— Ja sam, Hal.

Okland je oklevao, osvrnuo se i pogledao upitno Nelsona, koji je upravo stigao.

— Sa kim si to govorio, Hal?

— To je Bob!

Nelson sam otvori kapiju, dok su se ostali približavali sa uperenim puškama. Kada je Bob Grifit ujahao u dvorište, Okland zatvori kapiju i stavi teški zasun. Nelson i ostali su stajali na tremu najveće zgrade. Jedan od njih je upalio fener.

Bob Grifit kliznu iz sedla. Nelson ga je leđeno posmatrao. Desno, iza njega, stajao je stari Sam Hel-

mer. Mladi Bob kao da je naišao na zid odbijanja. Stigao je do samih stepenica trema. Izgovorio je gotovo ne pokrećući usne:

— Dolazim iz grada.

Svi su ga podozrivo odmerili. Po njima ovaj ballavac, nikad ne bi uspeo po takvoj mečavi da se probije do grada i natrag. A naročito ne za tako kratko vreme.

— Gazda, ja...

— Ja nisam gazda! — odbrusi mu Nelson grubo.

— Jeste gazda, imam pismo za vas.

— Od koga?

— Od mister Harisa.

Nelson uze pismo i, pre nego što ga je otvorio, još jednom pogleda Griffita od glave do pete.

— I ti si tako, mislim, probio se?

— Da.

— Ništa se nije dogodilo?

— Ne.

Nelson pocepa omot i pride fenjeru. Potrajalo je prilično dugo dok je shvatio sadržinu pisma. Podigao je pogled sa hartije i upravio ga na mladića.

— Ništa nisi prečutao? — upitao je žustro. Bob nesigurno odmahnu glavom.

— Skidaj šešir — podvilknu strogo Nelson. Mladić lagano skide izbleđeli šešir. Svi su mogli da vide. Preko temena je imao široki flaster.

— A ti u ruku nisi ranjen, je li?

Bob je zbunjeno ćutao. Onda je skinuo opasač, prišao starom Helmeru i pružio mu.

Niko nije progovorio ni reč. Minuti su prolazili. Helmer je posmatrao svoj kolt neko vreme, a onda

zakačio opasač i okrenuo se. Mladić povika za njim:

— Mister Helmer!

Stari se okrete i snažan šamar buknu na promrznutom Bobovom obrazu. Mladić je stajao kao pretučeno kuće, oborena pogleda. Kada je pogledao naviše, razrogačio je oči u neverici. Video je ispruženu snažnu, žuljevitu desnicu drvoseče.

— Hajde, daj ovamo ruku, pasji sine!

Bobu zasvetleše oči. Snažno je stezao Helmerovu ruku, osećajući kako ga obliva talas topline.

— Mister Helmer, ja...

— Zaveži, mali! — odbrusi mu stari i tobož ljutitim pokretima počeo da puni svoju izgnječenu lulu. Ipak, zapalio je duvan na šibicu koju mu je pružio Bob.

— Mister Helmer, bez vašeg kolta bih bio izgubljen.

— Šta?

— Da, njime sam izbacio dva bandita iz sedla.

Oko usama starog drvoseče, zaigra osmeh.

— Dva bandita?

— Da, to je jedan odličan kolt.

U to se oglasi Nelson.

— Ljudi, Džim Ostin je mrtav.

Drvoseče uzviknuše iznenađeno u glas.

— Da, ubijen je, kako gazda javlja, u glavnoj ulici Jampe. Šerif smatra da je Bili Kramer ubica.

—ooo—

Sledećeg jutra je Hal Okland našao na spoljnoj strani kapije pričvršćen veliki komad hartije. Na

brao je obrve i pokušao da pročita. U to mu priđe Nelson.

— Daj ovamo!

Poluglasno je pročitao sadržaj:

**LJUDIMA IZ KAMP JAMPA!
ODLUČIO SAM DA UNIŠTIM LO-
GOR. IPAK, HOĆU DA VAM PRU-
ŽIM ŠANSU DA SE IZVUČETE.
IMATE PUN MESEC VREMENA,
RAZMISLITE DOBRO!**

Potpisa, jasno, nije bilo. Nelson u prvom nastupu ljutine, zgužva papir. Međutim, kada je ušao u svoju malu kancelariju i zamišljeno se sručio u stolicu, brižljivo je ispravio papir i sklonio ga u fiokku. Dakle, tako su stajale stvari. Nepoznati protivnik je nameravao, ni manje ni više, nego da uništi ceo kamp. Nelson je, istini za volju, već odavno lupao glavu razmišljajući kakve koristi ima tajanstveni protivnik od toga što krišom stvara nevolje i štete i uznemirava ljude. Zaključio je da protivnik ima ili nešto protiv kompanije, ili je pak zainteresovan za to da omete seču na zapadnim obroncima planina. Ali, ko bi mogao da ima takve interese? Ovde unaokolo nema ni žive duše. Jednom, tako, dok je noću ležao bez sna i razmišljao, sinula mu je jedna ideja: Indijanci! Ovde, doduše, ne žive crvenokošci, što naravno ne znači da ih nema niže dole, na zapadu, u klancima. To bi mogla biti plemena Arapahoes. Doista, ni malo prijatna pomisao. Pre nekoliko meseci je jedan jahač svratio u logor i prodavao ljudima duvana. Ispričao im je da se još u planinama mogu naći manje grupe divljih Timbabačesa.

Klajd Nelson nekome nije poverio svoje sumnje i strepnje. Sada, međutim, nije više mogao da izdrži i

pozvao je starog Helmera. Pokazao mu je poruku nadenu na kapiji. Stari je čitao ozbiljna lica.

— Smatraš li da je moguće da se iza toga kriju Indijanci?

— Pa, to je teško reći. Ali, Klajde to je skoro svejedno. Bili crveni, ili beli, u svakom slučaju imaćemo posla sa lupežima.

—ooo—

Dogodilo se to u kasno popodne istog dana. Ljudi su još uveliko radili. Helmer je upravo oborio jednu džinovsku jelu. To je pod tadašnjim uslovima rada bio pravi podvig. Nelson je stajao u redu ljudi koji su radili testerama. Helmerov glas odjeknu:

— Oprezno, momci! Džef, još samo dva udarca! Stablo počinje da se naginje.

— Sklanjajte se s testerama! — vikao je stari drvoseča. — Napred, Džef, dokrajči je!

U trenutku kada je džinovsko stablo počelo uz veliku buku da se ruši, obronkom odjeknu hitac. Ljudi stadoše kao ukopani. Videli su kako im se upravnik povodi i pada. Klajd Nelson se posle nekoliko trenutaka uspravio, zateturao nekoliko koraka, a onda potegao koft iz opasača. Na žalost, nije bio ni brz ni spretni strelac. Kao uostalom gotovo sve drvoseče. Neuporedivo bolje je baratao sekirama i testerama nego vatrenim oružjem.

Bob Grifit je, ne časeći ni časa, pojurio niz obronak, a Rik Endrijus odmah za njim. Odmakli su daleko

od grupe radnika. Dole na istočnoj padini, drveće je bilo mnogo gušće, a krošnje, pokrivene debelim naslagama snega, zatvarale su vidik. Sve do duboko u noć uzaludno su tražili, propadajući u sneg gotovo do pojasa. I drugi momci su se dali u poteru. Samo je Helmer bio dovoljno pribran i učinio upravo ono što treba. Sklonio je ranjenog upravnika iza debelog stabla, čuónuo kraj njega i izvukao svoj prastari revolver iz opasača. Tek kada je ustanovio da se napadač udaljio, obratio se Nelsonu:

— Hej, Klajde, kakoo stoji stvar sa tobom?

Nelsonovo lice bilo je izobličeno od bola.

— Pogodio me u leđa.

Stari iskusni drvoseča, okrete svog druga, skide mu kaput i zadize košulju.

— Prokletstvo! — otelo se starom.

Nelson je tiho ječao: — Rrdavo? — upitao je.

— Biće u redu. Ukoliko ti pluća nisu povređena, srećno si prošao. Pogodio te dosta visoko.

Nelsonovo čelo se orosi krupnim graškama hladnog znoja.

— Pažljivo udahni vazduh!

Nelson posluša.

— Boli li?

— Ne više kao malo pre.

— Znači, nije zakačio pluća.

Upravnikova glava kliznu uz uzdah u sneg.

— Hej — uzviknuo je Helmer, čije je čelo takođe bilo orošeno znojem. — Ne izmiči mi se, dečko, moram da izvadim metak.

Bila je to grozna operacija, ali je četvrt sata kasnije stari drvoseča držao na dlanu izobličen komad olova.

—ooo—

Sedeli su do duboko u noć u velikoj zgradi logora. Ljudi su nemo gledali u pod, a petrolejka je bacala svetlost na zabrinuta i turobna lica. Prateći očigledno tok svojih misli, jedan od ljudi iznenada reče:

— Ako nam zapale magacine sa hranom i opremom — gotovi smo.

— Time bi sebi uštedeli trud da nas rasteraju. Morali bi smo sami da odemo.

Da, to je bila istina. Ukoliko bi im razbojnici spalili ili opljačkali zalihe, bili bi likvidirani. Jer, šta znači u ovo vreme otići iz logora? Ogromni nanosi snega zatvorili su pristup svakom naselju. Bili bi uništeni zimom i glađu.

Helmer je zabrinuto trljao bradu.

— Sutra će šest ljudi ostati u kampu.

Čutke su se složili, jer, jasno, on je sada bio njihov vođa.

Drvoseča Breston se ipak pobunio.

— Na taj način nikad nećemo završiti posao. Imamo još samo devet nedelja vremena. Tada dole kreće transport.

To je bilo tačno i niko nije znao šta da kaže. Breston je i dalje jadikovao.

— Sve će nas uništiti, jednog po jednog. Jasno, hoće da se osveta Bobu.

Mladić planu, ali ne reče ni reči. Konačno je Helmer izustio ono, što je već danima mučilo Nelzona.

— Možda su Indijanci...

— Indijanci!

Reč je izgovorena. Od toga trenutka pritiskala je ljude kao mora. Indijanci!

To je bio dakle taj neprijatelj. Samo su Indijanci u stanju da bez traga iščeznu i samo njima može da pođe za rukom da se privuku uz ognjenu, a da ih niko ne primeti.

Ponoć je prevladala kada je Sam Helmer ustao sa stolice i rekao:

— Moramo da spavamo, ljudi, inače nećemo moći sutra rano da ustanemo.

Bio je u pravu. Težak posao zahtevao je ne samo dobru hranu, nego i odmor. Svi su ga poslušali i polegali. Na žalost, niko nije mogao da zaspi. Čutke, otvorenih očiju, zurili su u mrak.

Bio je to Sam Helmer koji je izgovorio dve reči koje su mu već dugo dobovale u glavi. U stvari, nije hteo uopšte da ih kaže glasno. Prosto su mu se otele, tako da su ga svi čuli:

— Vajat Erp!

Bob poskoči, pritrča stolu i upali lampu.

— Mister, Helmer, napišite mu pismo!

Potrajalo je pola sata dok je stari drvoseča svojim ogrubelim prstima napisao pismo. Bob ga odmah zgrabi.

— Ali, šta će na to reći mister Haris? — pitao je Helmer.

— Nećemo ga pitati — odgovori mladić, — pa prema tome nema šta ni da kaže.

Pošto je malo razmislio, Helmer se obrati ljudima uz podnugljiv osmeh:

— I vi, čuski je jedne, ozbiljno mislite da bi maršal zbog nas potegao iz Kanzasa čak ovamo, u ovu kamenu i snežnu pustinju? Morao bi biti sasvim lud da to učini... Osim toga, veliko je pitanje da li će nekome od nas uopšte uspeti da stigne do Jampe.

— Molim vas, pustite mene da odjašim! — molio je Bob.

Stari ga je čutke odmerio. Na to se Rik Endrijus umeša:

— Jednom mu je uspeo. Možda će i drugi put...

Hal Okland ga je pratio. Bob Grifit je uspeo i drugi put.

Bilo je veče kada su ujahali u glavnu ulicu Jampe. Okland je odmah odneo pismo u poštu, dok je Bob ostao napolju kod konja. Odjednom je, na svoj veliki užas, ugledao na suprotnoj strani ulice vlasnika kompanije, Džonsa Harisa. Bob je hteo da ga zaustavi i pozove, ali nije uspeo, jer je Haris već sledećeg trenutka ušao u poštu. Stigao je upravo u momentu kada je poštar, odmeravajući pismo na dlanu, pročitao glasno adresu: Vajat Erp, maršal, Dodž Siti, Kansas.

— Hej, čoveče, šta vi imate sa Vajatom Erpom?

Okland se široko nasmeja:

— Baš šteta što nećete saznati — uzvratilo je, bacio novčić na pult i krenuo ka izlazu. Gotovo je naleteo na vlasnika kompanije.

— Ali, zato ću ja saznati — rekao je Haris, pružajući ruku. — Otkud vi ovde, u gradu, Okland?

Sada je Okland morao sve da ispriča. Nije imao kud. Harris je odmahivao glavom.

— To je potpuna besmislica, lju-di!

Vajat Erp! Do sto đavola, to bi bio pravi čovek! Stari trgovac nije mogao poželeti boljeg čoveka. Kako je samo maršal u svoje vreme ovde sredio stvar! Pa ipak, besmisleno je pomisliti da bi još jednom došao ovamo i to u sred zime. Odmahujući glavom izašao je sa Oklandom iz pošte. Bob Grifit se baš zagledao u sneg, kada su se pojavili na tremu.

— Helo, evo i mister Grifita! — Harris mu pruži ruku. — Napred, momci, u kuhinju sigurno ima nečega dobrog za jelo, samo treba crnu damu ljubazno pozdraviti.

Drvoseče ga upitno pogledaše.

— Moram na čas do šenifa — slaga Harris. Kada su dvojica drvoseča nestala sa vidika, stari trgovac pohita u poštu i zatraži od činovnika pismo. „Elkspres“ — dopisao je na kovertu i doplatio visoku, dodatnu poštarinu.

—ooo—

Nebo nad Dodž Sitijem bilo je bledo plavo, zimsko. Nije bilo suviše hladno. Uprkos tome, Bil Tilgham dobro je naložio maršalsku kancelariju. Kada je u rano jutro stigao Bat Masterson, prvi Erpov pomoćnik već je bilo prijatno toplo. Krupni Masterson probrlja ozeble ruke i sede za pisaci sto. Pakao, opet gurnula pošte! A baš nije mario administraciju.

— Šta ima novo? — upitao je.

— Stiglo je jedno pismo iz Kolorada za gazdu. Mislim da je iz Jampe.

— Iz Jampe?

Vajat je već nekoliko puta bio tamo. U Jampi je bio i obračun sa banditom Čet Nagetom. Masterson okrete pismo. Pošiljalac je bio Samuel Helmer — kamp Jampa. Dodavola, pa pismo dolazi iz logora drvoseča! Da se nešto važno nije dogodilo? Zamišljeno je odmeravao pismo u ruci, kad začu kako Tilgham kaže:

— Možda ne bi bilo loše da pitamo Doka?

Masterson pruži mladiom pomoćniku pismo: — Evo ti, idi pa pitaj — rekao je hladno i uputio se u susednu prostoriju, gde su tri mlada pomoćnika sedela za stolom i igrala poker. Stajao je neko vreme i posmatrao igru. Vratio se natrag u kancelariju, misleći da je Tilgham već otišao s pismom. Međutim, mladić je još uvek stajao kraj pisaceg stola.

— Zar ne bi bolje bilo da ti odeš, Bat?

Masterson energično odmahnu glavom.

— Ne, sigurno ne!

Ledena atmosfera, koja je okružavala kockara Holideja, nije baš godila ljudima iz maršalske kancelarije, a naročito ne prostosrdačnom Batu Mastersonu.

Pre podne je prošlo. Oko dva naest časova se Tilgham vratio sa obližnjeg nanča, gde je bio pozvan.

Masterson je upravo pisao izveštaj i, ne dižući pogled, otpozdravio. Pomoćnik priđe stolu i odmah primeti da pismo još uvek leži tu. Masterson je osetio pogled, zgrabio pis-

mo i ljubito ga tutnuo pomoćniku u ruku.

— Evo, uzmi ovo pismo i nemoj da me gledaš tako prekorano. Odnesi mu. Ne možeš promašiti: on već sigurno sedi kod Besona u krčmi.

Tilgham je bio uporan.

— Ja tamo nemam šta da tražim, Bat. Ti si, konačno, jedini među nama koji s njim ume da govori.

— Ja? — branio se Masterson. — Kad vidim njegovo blede lice, uhvatim me trolezna groznica. Ni deset konja me tamo ne bi odvuklo!

Na kraju mu ni jedan konj nije bio potreban. Prosto mu savest nije dozvoljavala da nešto ne preduzme. Ustao je sa stolice i mrmļajuci, stavio šešir na glavu i krenuo napolje.

Sveže obojena fasada, „Long Brenč” saluna bila je obasjana zimskim, podnevnim suncem. Masterson otvorio velika staklena vrata, koja je vlasnik postavljao u zimskim mesecima umesto niskih pomićnih krila, i priđe šanku. Čak Beson je bio naslonjen na šank i sa dosadom okretao oko prsta lanac od sata. Masterson ga pozdravi kratko i osvrte se po lokalu. Za nekoliko stolova se već kockalo. Odmah je primetio da je mesto na kome je obično sedeo Dok Holidej prazno. Vlasnik saluna je uhvatio Mastersonov pogled.

— Tražite Doka?

— Da, — mrzovoljno odgovori Masterson.

— Danas nije dolazio.

— Šta, da nije bolestan?

— Ne, Binč mi malopre reče da ga je video kod poštanske kočije.

— Ali... Masterson zbunjeno skide šešir. — Nećete mi valjda reći da je otputovao?

Beson sleže ramenima.

— Pojma nemam, Bat.

Masterson se pozdravi i izađe. Za trenutak je, razmišljajući, zastao na tremu, a onda se uputio prema novom velikom hotelu, u kome je već duže vreme stanovao kockar.

Mali, kosooki čovek sa recepcije, duboko se nakloni čoveku sa zvezdom.

— Vi tražite nekog, mister Masterson?

— Da. Da li je Dok Holidej ovde?

— Dok? — Kinez je napregnuto razmišljao. — Nisam baš sasvim siguran. Ali, čekajte, mislim da je jutros obišao, pominjući poštansku kočiju.

— Grom i pakao!

Masterson vrati pismo u džep, pozdravi se sa Kinezom i izađe na ulicu. U to iz jedne boćne ulice naiđe grupa kaubojā. Masterson je odmah primetio da sa njima nešto nije u redu. Odjednom počeo da prašte pucnji... Jahači su bili pripiti. Najverovatnije su već od ranog jutra počeli u baru kod Bela. Pucnji u Dodž Sitiju! Toga već veoma dugo nije bilo. U gradu je bilo zabranjeno nositi oružje. Tu zabranu je Vajat Erp odavno proglasio.

Sada je grupa pijanih jahača izbila u glavnu ulicu i ponovo počela da puca. Okna na prozorima su praštala. Metalna tabla na banci bila je sva izbušena mecima. Prvi Erpov pomoćnik stupi na ulicu s revolverom u ruci.

Grupu napasnika je izgleda predvodio melez.

Hej, prijatelji, pogledajte duguju Bata! Izigrava Vajat Erpa. Odlažite, mister! Oslobođite prolaz!

Masterson je stajao kao ukopan. Kreolac podiže revolver, Ostali su

sledili njegov primer. Bat je pucao bez oklevanja. Bio je izuzetan strelac. Zrno je izbilo melezu oružje iz ruke.

Dva momka, koji su stajali odmah iza tamnoputog vode napasnika, sigurno bi pogodili Erpovog pomoćnika, da sa druge strane ulice ne odjeknuše dva pucnja. Masterson nije morao ni da okreće pogled u pravcu iz koga su pucnji došli. Znao je tačno i koje marke je oružje a i ko je strelac. Ispred vrata berbernice stajao je Džon Holidej, zubni lekar iz Bostona. Koltovi su mu se još pušili u rukama.

— Sjašite! — naredi Masterson pijanim kaubojima.

Trojica momaka, kojima je oružje bilo izbijeno iz ruku, kliznuše iz sedla. Pošto ostali nisu odmah poslušali, Bat zaurla:

— Napred, momci, inače će biti vatrometa!

Bill Tilgham je upravo trčeći pri-lazio svom pretpostavljenom. Kada je ugledao Holideja sa revolverima u rukama, zastao je:

— Izgleda da ti više nisam potreban, Bat?

— Kako da ne, Bill! Odvedi konje i skokni do Belovog bara. Pozdravi ga s moje strane i poruči da sa njim imam poverljiv razgovor u četiri oka. Zna dobro da do večeri ne sme da toči toliko piće.

Kauboji su posle ona tri paklena hica promenili izraze lica. Nipošto nisu više bili tako razmetljivi. Masterson im je odmah oduzeo oružje.

— Napred u buvaru, momci!

Okrenuli su se i ćutike, poslušno, pošli prema maršalskoj kancelariji.

Kada je Masterson prolazio pored berbernice, Holidej se upravo okre-

nuo. Na bradi mu je još bila sapun-ica. Bat mu doviknu:

— Hvala, Dok!

Holidej samo odmahnu rukom. Masterson se najzad odlučio:

— Došlo je za maršala jedno pismo iz Jampe.

Holidej se okrete:

— I? Sta ja tu mogu? Ne mogu ga otvarati.

Pomoćnik se zbunjeno češao iza uha.

— To je tačno.

Znate li, možda ko je pošiljalac? Masterson mu reče.

— Oho! To je jedan stari drvose-ća. Bio je onda sa nama u gradu i igrao poker.

Masterson vide kako su kauboji zastali.

— Napred, vi prokleti goniči kra-va! U buvaru! Dolazim odmah.

Holidej opomenu Mastersona.

— Puštate ih tako same, a u kam-celariji više puške.

Erpov pomoćnik se nasmeja.

— Ne brinite. Tamo je Braun. On će ih dočekati.

Stajali su neko vreme ćutike. Holidej je još uvek držao pismo u ru-ci. Konačno je odmahnuo glavom i rekao tiho:

— Žao mi je, Bat. Ne mogu da otvorim pismo.

Pre nego što je kockar ponovo ušao u berbernicu, Masterson mu dobaci:

— Jednom, kada je stigao isto ta-ko pismo iz Teksasa, vi ste ga ot-vorili.

— Da, ali ga je poslao šerif.

Masterson ga pogleda pa nastavi:

— Nego, Dok, za slučaj da ste za-boravili, u gradu je zabranjeno no-šenje vatrenog oružja.

— Znam, Bat, ali sam danas obukao staro odelo u kome su slušajno osali koštovi.

Čuvar zakona se široko nasmeja.

— Sva sreća, Dok, što imate starih odela, koja tako dobro izgledaju da ih možete često oblačiti.

Oko usana uve klednog kockara Holideja, zaigrao je jedva vidljiv osmeh.

— Veliko vam hvala, Bat.

— Meni hvala?

— Da, na poverenju. Smatrali ste da ja mogu da otvorim pismo koje je upućeno Vajat Erpu.

— Vi ste jutros bili na poštanskoj stanici?

— Da. Vi doista imate oštro oko.

— Holidej zapali cigaretu, pa nastavi:

— Raspitivao sam se da li od Liberala do Stratforda saobraća kočija.

— Hteli ste u Stratford?

— Da.

— Suviše vam je hladno ovde?

Masterson je znao da se Vajat Erp nalazi dvadeset pet milja od Stratforda, na jednoj farmi nedaleko od gradića Rubi. Zbog toga je ponovo pružio kockaru pismo s rečima:

— Onda molim vas učinite maršalu, a najverovatnije i starom drvo-seći jednu uslugu i ponesite pismo u Stratford. Sigurno ćete tamo naći nekoga ko će za par dolara odneti pismo maršalu u Rubi.

— Vrlo rado, — odgovori kockar.

To nije bilo prvi put da Dok Holidej preuzme pismo i donese ga Vajatu Erpu. Mastersonu je pao kamen sa srca, jer nije mogao da odagna osećanje da je pismo veoma važno.

Kada je ušao u kancelariju, sve je bilo već u redu. Melez je doduše, pokušao da se suprotstavi mladom

pomoćniku Braunu, ali mu je ovaj tvrdokorni momak zalepio takvu šamarčinu, da je poslušno kao jag-nje ušao u ćeliju, a ostali za njim.

—ooo—

Pismo koje je stiglo iz ledenih planina Kolorada, ležalo je sada na kutiji od sapuna, kraj suda u kome se pušila voda, spremijena za Doka Holideja. Berberin je pripremao sapunicu. Iznenada Holidej primeti da se pismo na poleđini odlepilo. Uzeo ga je, malo izvukao i pročitao prve redove:

„... Nalazimo se u velikoj nevolji, mister Erp, pa smo došli na smelu pomisao da vas molimo za pomoć. Na stotine milja odavde nema nikog ko bi nam mogao pomoći...”

— Hajde, majstore, požurite se, — podstakao je Holidej berberina. Ovaj se trže. Zašto li se Doku sad odjednom toliko žuri?

Holidej je platio i požurio u hotel, gde je pročitao pismo do kraja. Pakao, stvar je hitna! U protivnom ne bi pošiljalac platio tako visoku poštarinu. Kockar nije bio baš čvrsto odlučio da napusti Dodž. Raspitivao se za poštansku kočiju, jer mu je postalo dosadno u gradu. U zimskim mesecima je uglavnom vladalo mrtvilo, pa se ni u kockarnicama, ni u salunima ništa naročito nije dešavalo. Doduše, nosio se mišlju da ode u Teksas, gde je u ovo doba godine vladala veoma prijatna klima. Nažalost, prvu vezu za Liberal imao je tek prekosutra, a to svakako nije odgovaralo zbog hitnosti pisma. Brzo se odlučio, spakovao stvari, pla-

tio račun i sa prtljagom odjurio u štalu. Migo je veselo podskakivao, kad mu je kockar nabacio sedlo na leđa.

Nekoliko minuta kasnije, Dok Holidej je napustio grad.

Imao je preplanulo markantno lice i par plavih očiju, natuk na glečarska jezera. Bio je izrazito visok, širokih ramena i uskih bedara. Stajao je u sred prašnjavog korala, odeven u svetlo crvenu košulju, kratak kožni kaput i uzane crne pantalone. Opasač mu je bio načičkan mecima, a u futrolama su visila dva teška revolvera.

Sa izrazom očiglednog zadovoljstva sedeo je mršavi sedmokosi rančer na prečki korala i posmatrao kako crnokosi čovek hvata mustanga. Laso je zviždalo. Za trenutaik je izgledalo da će omča promašiti glavu životinje. Međutim, obavila joj se oko vrata i naglo zategla. Čovek je pritrčao ogradi i dvaput obmotao uže oko prečke, zadržavajući i dalje u ruci kraj lasa. Ždrebac se divlje propinjao, ali je bio uhvaćen. Čovek je polako zatezao uže, skraćujući nastojanje između sebe i životinje. Konj je morao da se približava, ulkoliko nije želeo da ga omča uguši. Kada je bio na pet jardi, ukopao se u mestu. Čovek počeo da mu prilazi, govoreći blagim, tihim glasom:

— Hajde, bratac, postaćemo dobri prijatelji.

Nekoliko minuta kasnije crni ždrebac bio je zauzdan. Nije podskakivao, propinjao se, tukao kopitama. Izostalo je sve ono što su teksaški kauboiji očekivali. Nisu čuli da je visoki čovek sve vreme nešto tiho govorio konju, sve dok nije sasvim mirno stajao u sred korala. On-

da ga je još jednom proveo u krug i pustio.

— Bravo, Vajat! — uzviknu rančer oduševijeno.

Čovek iz Misurija priđe ogradi. Kauboje je podišla hladna jeza. Gospode, kakve živce ima ovaj čovek?

Ali, sa divljim konjima nikad ne možete biti sigurni, pa ni sa ovim ždrepcem. Iako na izgled miran, mogao je u trenutku dobiti nastup besa.

Tako je i bilo. Životinja je naglo poleteła napred i preteći se približavala maršalu. U tom trenutku, s desne strane, odjeknuše dva pucnja. Pesak kraj konjskih nogu se uskovitla, a životinja se njišeći okrete i odgaopira u drugom pravcu. Ljudima na ogradi je zastao dah. Vajat pogleda na desnu stranu i ugleda na nekoliko jardi od korala jahača. Imao je blede lice, upalo od napornog jahanja i bio izuzetno elegantno odeven: tamno sivo odelo i blistavo bela košulja sa crnom samotskom mašnom. Pogled kauboja se prikovao za konja koga je nepoznati jahao. Nebesa, kakav divan, plemenit konj! Čovek je još uvek držao revolver u ruci i ledenom mirnoćom ga punio. Kakav neobičan čovek! Vajat priđe ogradi i nasloni se na gornju prečku.

— Helo, Dok!

Jahač dodirnu obod šešira.

— Helo, maršale!

Kockar priđe ogradi, kliznu iz sedla i pruži Erpu ruku.

Oko Vajatovih usana zaigrao je radostan osmeh.

— Bila su to dva odlična pogotka, Dok. Što je najvažnije, u pravom trenutku.

— Slučajno, — reče Holidej tiho.

— Kao i uvek, zar ne? A, ako se ne varam, i to što ste stigli u Teksas, puka je slučajnost!

— Da, da, slučajnost, pogodili ste — uzvratiti kockar, paleći cigaretu. Za promenu sam sada postao i glasonoša, poštar. Zubni lekar, kockar, revolveraš, pa sada poštar. Divno se uklapa, zar ne?

— Svakako, Dok.

Na to kockar pruži pismo kroz ogradu. Jasno, prethodno ga je zalepio. Vajat pocepa omot i poče da čita. Lice mu je bivalo sve mračnije. Podigao je pogled prema Holideju.

— Prilično važna vest, poštaru!

Holidej se počea po bradi i osvrnu:

— Prilično suv kraj. Nema li negde u blizini nešto da se popije?

Vajat se nasmeja i skoči preko ograde.

— Hajdete, Dok! — poveo ga je do rančera. — Mister Timborn, ovo je Dok Holidej.

Rančer skoči sa ograde i pruži kockaru ruku.

— Hello, mister Holidej, mnogo smo slušali o vama.

Čovek iz Misurija dodade:

— Prevalio je dug put i jedno piće mu ne bi naškodilo.

— O, samo izvolite — reče ljubazno rančer svom novom gostu i povede ga u kuću.

Teksaški kauboji su ćutke gledali za visokom, vitkom Holidejevom pojavom. Dakle, to je taj čuveni Dok Holidej — revolveraš i kockar.

Uveče su kauboji sedeli ispred rančerske kuće i slušali lagane akorde gitare. Holidej je sedeo u naslonjači na tremu, zagledan u plameno crvenu prugu na horizontu. Vajat se naslonio na ogradu trema i takođe posmatrao zalazak sunca.

— Šteta — čuo je Holidej njegov glas. — Ovde je bilo tako lepo. Kockar ga je odmah shvatio. Da, ovde je doista bilo lepo. Pravi raj u poređenju sa zimom u planinama.

Rančer je izašao iz kuće i obratio se maršalu:

— Sigurno imate nešto da mi kažete, Vajat?

Maršal je već godinama poznavao stočara Timborna i često je kod njega provodio zimske mesece.

— Da, — odgovori Vajat.

— To sam i pomislio kada je Dok došao.

— Da, — odgovori Vajat kratko.

— Doneo mi je pismo.

— Znači, morate da idete?

— Da i verujte, doista mi je žao.

Govorio je istinu. Imao je za sobom naporan mesec. Gondo je ozloglašenog bandita. Nekoliko nedelja na Timbornovom ranču bi mu doista prijalo. Ovde je bio rado viđen gost. Što je najvažnije, rančeru je uvek bio od velike koristi. Jednom je, na primer, oterao grupu obesnih pljačkaša, drugom prilikom uhvatio jednog konjokradicu. Osim toga, uvek je radio sa kaubojima rame uz rame. Međutim, pismo koje je nosio u džepu od kaputa, formalno ga je peklo.

— Kada nameravate da krenete?

— Još danas.

Timborn nabra obrve.

— Ali, mister Holidej mora da je umoran?

Kockar baci opušak.

— Ne, rančeru, nisam umoran. Prenoćio sam tri milje ispred Rubija.

Timborn je odmahivao glavom. I sam je bio žilav čovek, naviknut na tegobe i rad, ali se nije mogao porediti sa ovom dvojicom.

— Na žalost, ne mogu vas zadržati. Ipak, morate mi dozvoliti da se pobrinem za vaš provijant.

Briga odgajivača stoke za provijant izgledala je tako da su dva jahača povelala sobom i tovarne konje. To ih je pošteđelo nepotrebnog skretanja u naselja i gradove. Naime, mogli su da jašu u pravoj liniji ka severozapadu. Kada je ranč gostoljubivog Timborna ostao za njima, maršal primeti:

— Prilično dug put.

— Da — uzvрати kockar. — Preko tri stotine pedeset milja, pod pretpostavkom da odletimo donde.

To je sve što su ova dva čoveka, škrti na rečima, rekla. Posle toga se satima čuo samo ravnomerni topot kopita.

—ooo—

Život u kampu tekao je dalje. Mečava je prestala, pa su radovi nastavljani udvostručenim snagama. Ranjeni upravnik se nije baš naročito brzo oporavljao, ali je bio srećan što je mogao da sedi u stolici obloženoj krznom i bar gleda kroz prozor.

Tog dana po podne ljudi iz kampa Jampa našli su se na ivici očajanja.

Još od podne sneg je počeo da veje. Onda je počeo da duva vetar i kovitla sneg. Za nepun sat cela zaravan bila je pokrivena debelim nanosima snega. Nelzon je duboko uzdahnuo. Da li je stari Helmer blagovremeno krenuo iz seče, pre nego što mečava pokrije i zaveje tačke po kojima su se orijentisali. Stari je imao odličan nos i veliko iskustvo, pa je verovatno osetio da će nevreme. S druge strane upravnika je brinulo da se radnici ne zadrže uprkos svemu, duže na poslu zbog obaveza koje su se nagomilale. Ukoliko se kompanija ne bude držala ugovorenih termina, šteta će biti ogromna.

Bob Grifit se sa Halom Oklandom srećno vratio u kamp. I ovog puta mu je vlasnik, Džon Harris poverio pismo u kome obaveštava da će se i sam pobrinuti za pomoć. Osim toga, obavestio je da će za dve nedelje poslati nove količine hrane i ostale potrebe. Nadao se da će mali karavan uspeti da se probije do kampa. Nelzon ponovo uzdahnu. Kada bi bar radovi brže odmiicali. Nije baš izgledalo da će mečava uskoro prestati. Najgore od svega bio je strah, koji je paralisao ljude od trenutka kada je Nelzona pogodio metak iz zasede. Iako se upravnik na sve smejao, da bi ih ohrabrio, i sam je osećao neki grozan pritisak u grudima. Njega su takođe mučili strah i neizvesnost. Znao je dobro da nema goreg neprijatelja za ljude u usamljenom kampu od straha. Strepnje od nevidljive smrti. Često su posle noći, tokom koje je padao sneg, nalazili ispred kapije tragove kopita. Jednom, kada je Okland u toku noći pustio psa pred kapiju, neko je

pucao na životinju. Srećom, promašio je.

Svi su osećali, znali, da se nedaleko od kampa nalazi nevidljivi neprijatelj. Vrebao je i čekao trenutak da napadne.

Taj trenutak je došao već sledeće noći...

Ljudi su se vratili iz seče prilično kasno. Mrak je već osvojio. Vejavica je nešto oslabila. Helmer je nepogrešivo doveo ljude natrag u kamp. Veče je bilo kao i sva ostala proteklih nedelja. Ljudi su sedeli oko svog bolesnog upravnika, neraspoloženi i potišteni. Za poker, koji se inače u ovo doba igrao, niko nije imao volje. Svi su ćutali. Niko nije hteo da prizna da je to zbog toga da bi mogli da osluškuju i vrebaju šta se napolju događa. Hal Okland, koji je rukovodio stražom, konačno je bio slobodan, jer su ga smenile mlađe drvoseče. Ipak, ostao je u blizini kapije i osluškiavao. Išao je na vrhovi-ma prstiju. Međutim ništa se nije dogodilo, sve dok ljudi nisu krenuli na počinak. Prvi sam je i najdublji. Tačno u jedanaest sati Hal Okland se trže. Učinilo mu se da je čuo neki šum na zapadnoj strani kampa. Tamo je stajao Ed Džekins, dvadesetpetogodišnji sin krojača iz Sent Luisa. Imao je kod kuće mladu ženu i dvoje male dece. Prihvatio je ovaj težak posao u planinama, jer se žena posle rođenja drugog deteta ozbiljno razbolela. Bolnica je stajala daleko više nego što je Džekins imao. Otac ga je pomagao koliko je mogao. Meri, međutim, nije ozdravila. Morala je da otputuje u Luizijan-u, gde je klima bila suva. A zato je trebalo novca. Toliki novac nije mogao da zaradi Džekins kao radnik

na izgradnji željezničke pruge. Morao je da dođe u Roki planine i radi kao drvoseča. Da je ovaj posao tako paklen, nije ni slutio. Iznenada je primetio kako mu se sa leve strane primiče neka senka. Strah, koji je mladog čoveka iz Sent Luisa nedeljama mučio, sada mu je formalno iskidao nerve. Podigao je pušku i viknuo:

— Stoj!

— Pst, — opomenu ga Okland. Međutim, Džekins je već povukao obarač. Pucanj odjeknu. Hal Okland je bio pogođen u grudni i preturio se unazad. Drugi drvoseča, Alan, hitao je sa suprotne strane uz ogradu kampa.

— Hej, šta je to...?

Džekins se okrete naglo, držeći uperenu pušku. Alan uzviknu uplašeno:

— To sam ja, Ed!

Džekins je teško disao. Malo se pribrao, pa je još uvek sa uperenom puškom pošao prema pogođenom.

— Gospode, — uzviknuo je, — pa to je Hal Okland. Ja sam ga ustrelio!

Puška mu iskliznu iz ruku. Zate-turao se unazad i naslonio na ogradu logara. U tom trenutku iznad njih nešto zazvižda. Narandžastocrveno kao munja u oktobru. Zapaljena stre-la, zatim još jedna i još jedna. Strele su se zarivale u ostavu za namirnice. Stari Helmer je izleteo iz spavaonice.

— Napad! Vatra! — orio se njegov glas kampom. Bunovni izleteli su i ostali momci, koje pucnjava još nije bila probudila. Helmer je dohvatio merdevine i počeo da se penje ka zapaljenom krovu. Još dve

strele zazviždale su i zarile se u krov.

— Sam! — vikao je Endrijus. — Jesi li poludeo? Ostani dole!

Stari, međutim, nije poslušao. Po-
peo se do krova, iščupao dve zapaljene strele i bacio ih u dvorište. Sledeća zapaljena strela zarila se starom drvoseči u ruku. Helmer steže zube, iščupa je i baci na zemlju. Naredne tri strele prozviždale su samo nekoliko inča od drvoseče.

— Dodajte vodu! — naredi Helmer.

Endrijus procedi psovku kroz zube i potrča prema kofama. Paskao, voda je bila smrznuta! Potrčao je natrag, sapleo se o Oklandovo telo i stigao do bunara koga su nedelja-
ma kopali.

— Lezite — vikao je Bob Grifit starom Helmeru. — Morate da se priljubite uz krov.

Stari se nije obazirao. Prihvatio je prvu kofu. Sledila je čitava kiša zapaljenih strela. Endrijus je urlao kao lud.

Odmah da si došao dole, Sam, pa to je samoubistvo!

— Gubi se, — odbrusi mu stari. — Bolje bi bilo da doneseš vodu.

Endrijus pritrča- dohvati starog za noge i naglo ga povuče na zemlju.

— Jesi li poludeo, — psovao je stari Helmer. — Pa kuća će izgoreti do temelja.

— Znam, Sam, ali vatru više ne možeš ugasiti.

Dosta, krov je buktao i više nije bilo pomoći. Očajni Helmer škrgutao je zubima.

— Napred, momci, izvalite vrata i iznesite sve što možete napolje.

U to u dvorište ulete jedna tamna kugla.

— Bacite se na zemlju! Eksploziv je ubačen.

Drvoseče samo što su polegale na zemlju, kada užasna detonacija potrese ceo kamp.

— Otvarajte kapiju, — vikao je Helmer: Moramo napolje!

Pokupili su puške i potrčali prema kapiji. U to se prolomi i druga eksplozija. Grifit otvori kapiju i ljudi poleteše napolje. Stigli su prekasno. Grupa jahača je u divljem galopu bežala prema zapadu. Endrijus i stari Helmer klekose i uperiše puške. Odjeknuli su pucnji. Uzbudeni ljudi, promašišu cilj.

— Natrag u dvorište, — vikao je Helmer. — Moramo spasti šta se spasti može.

Druga eksplozija raznela je prednji zid na ostavi za namirnice. Plameni jezici izbijali su iz male prostorije, Bob Grifit steže zube i ulete u zapaljeno prostoriju. Endrijus dograbi kofu s vodom iz ruku drvoseče, koji je stajao pored njega i pođe za Grifitom. Nisu baš uspeli mnogo da spasu. Još satima su se mučili da ugase vatru, kako ne bi zahvatila ostale zgrade, izgrađene jedna uz drugu. Najzad je i to obavljeno. Stajali su čučke, garavih lica, kraj zgarišta ostave. Upravnika Nelsona su izneli u dvorište.

Ovaj odmah primeti Džekinsa, kako jeca, naskonjen uz ogradu i brečnu se na njega:

— Šta ti je, jesi li ranjen?

— Ne, gazda, ja sam ga ustrelio.

— Koga to?

— Hala. Eno ga leži tamo.

Nelson se okrete i vide kako se Okland podiže s mulkom, odupirući se laktovima. Nelson se dovuču ne-

kako do njega. Okland ga je gledao staklastim pogledom i pitao:

— Šta... šta se desilo...?

Zatim se uhvatio za grudi, zavukao je ruku u levi, unutrašnji džep krznenog kaputa i izvukao iz njega veliku srebrnu petoknaku zvezdu. Helmer mu je istrže iz ruke i kresnu šibicu. Na sredini šerifске zvezde nalazilo se udubljenje. Helmer pruži zvezdu upravniku. Ovaj je pogleda, protrlja bradu, pa reče:

— Ovu stvar, Ed, čuvaj do smrti.

Okland se uzdišući uspravi. Metak, koji ga je pogodio u grudi, srećom je udario u tvrd metal i samo ga ošamutio.

— To je zvezda mog oca, Klajd. Bio je šerif u Denveru sve dok ga nisu ustrelili.

U praskozorje sneg je ponovo počeo da veje. Ljudi su stajali u dvo-rištu, umornih, neispavanih lica. Klajd Nelzon, upravnik, koji se još uvek nije oporavio od rane, bio je bleđo žut.

Helmer je stajao naslonjen na zid kuće i pušio, dok su Endrijus i Grifit bili kraj poluotvorene kapije. Niko nije proslivio ni reči. Sneg je sve žešće padao. Ljudi su bili svesni šta to za njih znači. Zaliha hrane gotovo uopšte više nije bilo. Na novu pošiljku još prilično dugo nisu mogli da računaju. Mladi Bob Grifit priđe upravniku.

— Pustite me da jašim u Jampu, gazda.

Nelzon odmeri mladića i lagano odmahnu glavom.

— Ne, Bob, ovog puta nećeš uspeti.

Tek oko jedanaest sati, primetili su da Boba Grifita nema. Nigde nije bilo ni njegovog konja, puške,

sedla. Helmer uđe u kuću da obavesti upravnika. Ovaj samo obori glavu. Ed Džekins reče tiho:

— Nećemo ga više videti...

—ooo—

Bilo je veče kada su Vajat Erp i Dok Holidej stigli u Jampu. Haris poklopi usta šakom kad je iznenađena na vratima svoje kancelarije ugledao maršala iz Dodž Sitija.

— Ne... — mucao je, — to ne može biti istina! Vajat Erp, grom i pakao! Ja mora da sanjam!

— Očigledno ne, — uzvрати maršal.

Haris, koji je ustao da se pozdravi sa maršalom, ugleda iza Vajatovih krupnih pleća vitku prilično kockara pri slaboj svetlosti koja je dopirala iz hodnika.

— Dok Holidej!

Nešto kasnije vlasnik kompanije ih je uveo u sobu u kojoj je ležao mladić iscrpljenog izgleda.

— Ko je to? — upitao je Vajat.

— To je Bob Grifit, mladić iz kamp Jampe, Vajat. Jutros je stigao u grad polusmrznut.

— I? Izgleda kao da je pijan. — Holidej se nađe nad mladićem u postelji.

— On i jeste pijan, mister Haris. To je njegova sreća.

U bisagama su našli dve prazne flaše viskija. Holidej je uspeo uskoro da ga istreznji. Mladić ih je obavestio o svemu što se u logoru dogodilo. Vlasnik kompanije poblede kao kreč.

— Onda je sve propalo. Ljudi su izgubljeni. Neće uspeti da se probi-

ju dole do grada, jer sneg bez prestanka veje. Sam đavo zna kako je ovaj momak stigao ovamo!

Vlasnik kompanije je obavestio Vajata i Holideja o svemu što se poslednjih nedelja odigralo u logoru. Saopštio im je, takođe, da je pripremio mali karavan, koji je trebalo za nedelju dana da odnese nove zalihe hrane gore u kamp.

— Na žalost, ljudi ne mogu sada da krenu gore, nego tek nekoliko dana kasnije, kada sneg prestane da pada.

Vajat ispod oka pogleda kockara. Ovaj je odmah shvatio i klimnuo glavom.

— Slušajte, mister Haris, — rekao je Vajat odlučno. — Pobrinite se da bačve i sanduci budu što pre natovareni na tri konja. Odjahaćemo još danas!

Harisu se činilo da nije dobro čuo.

— Vajat, moram da vas upozorim i da vam kažem istinu: sneg veje još žešće nego pre. Ne verujem da ćete moći da se probijete, a dalje od Big Valija nećete sigurno ni korak. Nanosi su visoki po nekoliko jardi, a klanci neprohodni.

Sva upozorenja starog Harisa ostala su uzaludna. Odmah posle pola noći Dok i Vajat su sa pet konja napustili grad.

—ooo—

U kampu je vladala zimska tišina i mir. Ljudi zbog vejavice nisu više odlazili na posao. Bledih, namrgođenih lica, muvali su se unaokolo, osluškivali i — strahovali. Međutim, sada se više ništa nije dešavalo.

Nelson i Helmer su krajnje štodljivo delili ostatak namirnica. Na žalost, svi su znali da hrane ima najviše za još dva dana. Ne bi bilo ni toliko da Endrjus i Grifit nisu nešto spasli iz vatre. Noć se ponovo spustila. Iznenada, s juga, odjeknuše pucnji. Meci su zarivali u ogradu.

— Otvarajte, — odjeknuo je zapovednički glas, koji nipošto nije dolazio iz indijanskog grla. — Napred, drvoseče, otvarajte! To je vaša poslednja šansa. U protivnom spalimo čitav kamp. Sve ćemo pretvoriti u pepeo.

Nelsonovo lice ličilo je na masku.

— Uzmite puške momci! — naredio je.

Ponovo se nekoliko metaka zariše u kapiju.

— Otvarajte, napred! — čulo se spolja.

Helmer promrsi:

— Moramo da se izgubimo iz dvorišta, Klajd! Ako ubace eksploziv, izgubljeni smo.

— To smo u svakom slučaju, — umeša se Endrjus.

Ponovo se začuše pucnji, ali ovoga puta sa veće daljine. Bili su to hici ispaljeni iz vinčesterki. Glasovi iza ograde postadoše uzbuđeni. Kao da je među napadačima zavladao me- tež.

Nešto kasnije se začuše revolverski hici iz veće blizine, pa onda je opet nekoliko minuta vladala tišina. Posle toga, ponovo odjeknu jedan revolverski hitac. A odmah zatim jedan čovek kniknu. Stari drvoseča Helmer podskoči u sred dvorišta. Izgledalo je kao da je poludeo.

— Ne, momci! — viknuo je mah- nito. — To ne može biti istina! — Isti revolver se ponovo oglasi. Hel-

mer potrča prema kapiji i doviknu stražaru:

— Otvaraj, Hal!

Upravnik ga je gledao zabezeknuto.

— Jesi li poludeo, stari?

Helmer se okrete. Ispruženom rukom pokazivao je prema kapiji:

— Hej, gazda, znaš li ko to dolazi? Ne, ti to sigurno ne možeš znati, ali stari Sam zna. Stari Sam poznaje zvuk onog revolvera. Među hiljadama bi ga poznao — to je revolver Vajata Erpa.

Helmer priskoči vratima, odgurnu Oklanda ustranu i podiže rezu.

Kada se kapija otvori, drvoseče su vidеле desno grupu jahača kako beži u paničnom trku. Stari podiže pušku i počе da puca. Kad je ispraznio magacin, pogledao je prema jugu i video dva jahača kako grabe kroz duboki sneg, pokušavajući da beguncima preseku put.

— Vajat Erp! — urlao je kao izbezumljen. — Vajat Erp dolazi!

Endrjus i ostali momci dotrčaše do kapije.

— Pucajte, idioti — grmeo je stari, — ali ne na ovu dvojicu jahača preko.

Vajat Erp zaustavi konja.

— Stojte, Dok, — doviknuo je svome pratiocu. — Dosta smo već namučili ove jadne životinje. Pustite lupeže da beže.

Helmer je trčao, posrtao, upadao u sneg, vičući bez prestanka:

— Vajat, Vajat!

Maršal zaustavi konja kraj Helmera i kliznu iz sedla.

Stari drvoseča mu se obisnu oko vrata, ne mogavši da savlada jecaje. Holidej je stigao do njih, a i drvoseča Endrjus. Vlažnih očiju, posma-

trao je scenu a onda je iznenada podigao ruke.

— Tamo pozadi tri jahača!

Hteo je da podigne pušku, ali mu Dok Holidej čizmom gurnu cev na dole.

— Ne, zaboga, mister, to su konji koji nose provijant.!

— Šta?

Reč „provijant” su čule i ostale drvoseče, koje su upravo stigle. Potrčali su prema konjima, koje su Erp i Holidej ostavili dalje, zbog puškaranja.

Kamp Jampa je spasen. Raspoloženje je bilo neopisivo. Vajat Erp i njegov pratilac opet su bili heroji dana. Stari Helmer nije znao šta će od sreće.

Da sam sad nešto dole u gradu, prolumpovao bi polovinu plate! Pio bih napio se kao nikada do sad.

Svi su se smejali. Kada je prvo oduševljenje prošlo, Nelson pogleda upitno čoveka iz Misurija. Vajat je neko vreme čutao, držeći svoju dugu, crnu virdžinija cigaru među zubima.

— To nije lako reći, mister Nelson!

Upravnik reče:

— To su Arapahosi, siguran sam! Erp odmahnu glavom.

— U to nisam baš siguran. U svakom slučaju, čovek koji je komandovao, nije Indijanac.

— Ali, plamene strele, način na koji su napali — primeti upravnik.

— Pa šta? Može se vrlo lako podrazavati način borbe Indijanaca, da bi se protivnik obmanuo. Ja sam ispred kapije u snegu našao mamuzu. Ukoliko nije nekoga od vas, onda sigurno pripadaju lupežima koje smo oterali.

Izvukao je iz džepa veliku zvezdastu mamuzu. Ljudi se zgledaše. Ne, nikome nije nedostajala mamuza.

Posle dužeg savetovanja čovek iz Misurija reče:

— Ja ću sutra ujutro rano pokušati sa Dokom Holidejom da sledim tragove bandita.

—ooo—

Nedaleko od malog planinskog grada Piramid nalazilo se imanje Viljama Hornija. Svi su ga u gradu, pa i široj okolini, znali po nadimku Gan. Horni je bio drvarski trgovac, imao je veliko krdo stoke i uopšte bio najbogatiji čovek u celom kraju. Bio je visok i krupan, očiju sivih kao barut. Nosio je velike brkove. Kao kralj vladao je na svom velikom, planinskom ranču. Od svega na svetu najviše je voleo svoju sedamnaestogodišnju sestru. Nju je jedino uspeo da spase iz roditeljske kuće, bolje rečeno zgarišta, posle napada bande dole u gradu. En Horni bila je devojka izuzetne lepote. Visoka, sa svežim, otmenim licem i tamnim očima. Crna kosa u krupnim uvojcima, padala joj je sve do ramena. Ni po čemu nije ličila na svog grubog, krupnog brata, koji je bio znatno stariji od nje. Bilo mu je trideset i devet godina. Na daleko nije bilo čoveka koji bi sa njim mogao da se meri u pesničanju ili dvoboju revolverima. Rančer je bio poznat i po tome što ga nikada niko nije video bez puške. Nosio je tešku vinčesterku kao da je perce. Ne malo ljudi u Kolonadu imalo je nemili

susret sa Hornijevom vinčesterkom. Možda su ga napad na Piramid i pogibija roditelja učinili tako surovim i tvrdim. A možda je to bilo i bogatstvo. Teško je to reći. Ma koliko njegova moć bila velika, niko ga nije voleo. Dok su, međutim, svi sa simpatijama gledali na njegovu sestru En.

Na velikom ranču posao se odvijao uobičajenim redom. Sedam velikih zgrada dizalo se na obronku iznad grada i izdaleka ukazivalo na bogatstvo i moć vlasnika. Sneg je već nekoliko dana prestao da veje. Prepodnevno sunce bacalo je svoje blistave zrake na ceo kraj i zlatilo visoke planinske vrhove.

Dva jahača prilazila su velikoj kapiji ranča. Džab Norton otvori kapiju mrzovoljna lica, pa onda odmeri prvo konje, a zatim jahače. Vajat Erp upita starog kauboja:

— Je li gazda tu?

Norton žmirnu.

— Gazda nije ovde. Ko ste vi uopšte?

Maršal ugleda gore na tremu rančerske kuće krupnog čoveka sa puškom u ruci. Poterao je konja oštrom poned zbuđenog kauboja kraj ulaza, prema tremu. Bil Horni je leđeno posmatrao dvojicu jahača. Kada je Vajat bio sasvim blizu, rančer promrsi kroz zube:

— Šta vam pada na pamet, ološu jedan! — Podigao je pušku i na svoje užasavanje ugledao u levici nepoznatog jahača veliki revolver.

— Spustite samo svoju vinčesterku, mister Horni. Nismo došli radi puškaranja s vama.

— Tako, a šta ste hteli? — odbrusi Horni odbojno.

— Treba da govorimo s vama.

— Ah, a ko ste vi?

— Moje ime je Erp.

Hornijevo lice se u trenutku promenilo. Iznenada je imalo podozriv izraz. Lagano je spustio pušku i upitao oprezno:

— Da niste možda rođak Vajat Erpa?

— Ne...

— Tako — prekide ga rančer ponovo grubo. — I šta hoćete ovde?

— Već sam vam rekao, treba da govorim s vama.

Horni podiže pušku i procedi: — A ko je onaj?

— Moje ime je Holidej, — uzvratil kockar hladno.

Guste rančerove obrve se pretvorile u široku sastavljenu prugu.

— Holidej? A on se zove Erp! Da nećete možda tvrditi da ste Dok Holidej?

— Nadam se da nemate ništa protiv?

Horni ništa nije odgovorio. Nekoliko sekundi je uporno ćutao, a onda procedio:

— Dok Holidej? A on se zove Erp. Pri tom tvrdi da nije u srodstvu sa Vajat Erpom.

— Nije u srodstvu, on je Vajat Erp, — objasni kockar mirno.

Čuo se oštar udarac kundaka o drveni trem. Rančer obrisa levom rukom čelo.

— Vajat Erp i Dok Holidej, — promrmlijao je sebi u bradu, a onda prsnuo u nezadrživ smeh. — Čujte, momci, to baš nije duhovita šala. Do sada sam čuo svačijaške besmislice, ali je ova najveća! Vajat Erp i Dok Holidej! — Celo telo mu se treslo od smeha.

Vajat Erp okrete kolt oko kaži-prsta i veštim saltom ga ubaci u futrolu.

Rančer naglo preseče smeh. Zapanjeno je piljio u Erpovu levicu.

— Hej! Šta to bi? Čoveče, ponovite to još jednom!

— Treba da govorimo sa vama, mister Horni, — reče Vajat oštro i kliznu iz sedla. Holidej je sledio njegov primer. Horni se okrete i zaurla:

— Kas, hej, Kas! Gde se kriješ, lupežu?

Iz kaubojske spavaonice istrčao krivonogi čovek, uzanog ptičijeg lica.

— Kas, ovaj momak je sada nešto izuzetno izveo. Reci mu da bi voleo da vidiš. Sigurno će te interesovati.

Kas Blesdej priđe Erpu na četiri jarde. Kada je otvorio usta da nešto kaže, Vajat Erp primeti da mu nedostaju četiri zuba u gornjoj vilici. Imao je zečiju usnu.

— Hajde, dečko, pokaži šalu još jednom!

Vajat je gledao pored njega. Na to Blesdejlova ruka kliznu ka jednom od dva revolvera u ukrštenim opasačima. No, pre nego što je potegao oružje, čuo je sa strane jedno „klik“! Blesdej okrete glavu i ugleda u desnici drugog pridošlice otkočen revolver.

— Ostavi svoje viceve u spavaonici, Kas, — reče mu Holidej ledeno. — Hoćemo da govorimo s tvojim gazdom, a ne s tobom.

Kas Blesdej poblede.

— Ko je sad ovo? — upitao je rančera.

Horni prosikta:

— To je Dok Holidej. A ovaj čovek je Vajat Erp. Lepo iznenađenje,

zar ne? — Zatim se brcnu na kau-
boja: — Napred, gubi se, pseto! Idi
preko u koral i vežbaj grifove, koje
ovi ljudi ovde onako iz šale izvode.

Blesdejl se odvuče kao pretučeno
pseto, a Horni pogleda dvojicu jaha-
ča neljubazno.

— Znaite li vas dvojica još nešto?

— Još koješta, — odvrati čovek
iz Misurija. — Možda ćemo vam jed-
nom prilikom pokazati.

— Postavlja se samo pitanje, ho-
ćemo li imati volje za to — ubaci
Holidej.

Horni razvuče lice u osmeh.

— Vas dvojica ste zaista prekalje-
ni momci. Dakle, šta hoćete?

Vajat pođe uz stepenice na trem.
Izvukao je mamuzu iz džepa i po-
kazao je rančeru.

— Da niste slučajno vi izgubili
ovu stvarčicu?

— Ja? Jeste li poludeli, ili je to
neka vaša nova šala?

— Šala?

Čovek iz Misurija je bio pola gla-
ve viši od rančera. Gledao ga je pra-
vo u oči. — Ne, rančeru, mi to u
svakom slučaju ne shvatamo kao ša-
lu. A naročito ne drvoseče iz kamp
Jampa.

Horni nesvesno izmače korak na-
zad.

Glas mu je zazvučao iznenada
strano kada je rekao:

— Ko to?

— Drvoseče iz kamp Jampa, na
Vajt River visoravni.

Hornijevo lice dobi ponovo onaj
stari, odbijajući izraz.

— Slušajte me, ljudi! Pre nego
što naložim da vas odavde najure,
reći ćete mi šta ja imam sa onim
drvosečama gore u plamini?

Vajat uzvratiti mirno:

— To smo baš mi hteli da sazna-
mo.

Maršal je objasnio zbog čega je
ovamo došao i šta se sve odigralo
gore u kampu.

Hornijevo lice je sve vreme, dok
je maršal govorio, ostalo mirno. On-
da je najednom počeo da silkuje:

— Vi, prokleti psi, mora da ste po-
ludeli. Nećete valjda ozbiljno tvr-
diti da se ja interesujem za onu ru-
pu gore u planinama? To je doista
najveća svinjarija koju sam do sa-
da čuo! Ako vas dvojica lupeža za
nekoliko minuta ne napustite moje
dvorište, pustiću pse na vas!

Vajat ga je pustio da iskali bes.

— Možda bi bilo bolje da pozove-
te svoje ljude, kako bismo onom ko-
ji je gore izgubio mamuzu vratili
njegovo vlasništvo.

Horni proguta pljuvačku. Zapre-
pašćeno je posmatrao maršala. Ob-
ratio mu se, ali sa jasnom pret-
njom u glasu:

— Slušaj, momče, ja sam čovek
koji je video mnoge pogane stvari u
životu...

— U to sam uveren! — prekide
ga Holidej mirno.

Horni ga besno preseče pogledom.

— Ti da zavežeš svoju neopranu
gubicu, uštogljeniko!

Kockar stupi jedan korak napred
i zabaci glavu malo u stranu:

— Šta bi se u protivnom dogodilo,
mister Horni?

Rančer podiže pušku. Još mu se
nikad u životu nije dogodilo da neko
snjim tako oštro i izazivački razgo-
vara.

Vajat je tačno znao, šta rizikuje,
kada je ovamo dolazio. Ali je isto ta-
ko bio svestan činjenice da mu se

drugačije ne bi ukazala prilika da sa ovim čovekom govcu.

— Ostavite samo tu pušku dole i ponašajte se molim vas drugačije. Ja sam ovamo došao da vas nešto pitam i to je sve.

Horni procedi:

— Tako? A ko ste vi?

— To sam vam već rekao...

Rančer odmahnu rukom:

— Čak i da jeste oni za koje se izdajete, u ovom kraju nemate šta da naređujete. Ovde naređuje...

— Vi! — završi rečenicu Erp. — To mi je poznato. Sada me ipak saslušajte. Mi smo slučajno bili očevidci poslednjeg napada na kamp Jampu. Posle toga smo sledili trag bande...

Horni se gromko nasmeja:

— Tako, u snegu ste mogli da čitate trag?...

Holidej ga munjevitio prekide:

— Otkud znate da je te noći padao sneg?

Horni se trže kao uboden iglom.

— Šta vi uopšte hoćete? Ja vas ne poznajem.

— Ja sam vam se predstavio, ali izgleda da se toga ne sećate tako dobro kao snežne noći kada je kamp napadnut. Rado ću ponoviti svoje ime.

Rančer je ponovo pretio.

— Odmah ću nahuškati pse na vas. Do sto đavola! Kako vam je uopšte palo na pamet da dođete i da se na mom sopstvenom ranču tako ponašate?

— Po svemu sudeći, za to ste sami krivi, mister Horni, — reče Vajat oštro.

— Odmah se gubite odavde!

— Mi...

— Ništa neću da čujem! Pustiću

pse! Kid, Džo, Hank, Dadi izlazite napolje! Izbacite ove lupeže iz dvorišta!

Ljudi su se veoma bojali rančera, pa nisu sve vreme smeli da se pomole u dvorištu. Ipak, da su sve vreme osluškujući bili u stanju pripravnosti odmah se pokazalo. Istrčali su kao ispaljeni iz topa. Holidej se u jednom skoku nađe na tremu, pogleda ispod oka Vajata i poteže revolver. I Erp se mašio oružja. Kockar je sada stajao iza rančera, uz sam zid kuće. Horni se ulkoči od straha.

— Dakle, to su vaši psi, — reče maršal prezrivo. — Hajde, pošaljite ih natrag u štenare.

Tek kada je Holidej bučno otkočio kolt iza rančerovih leđa, ovaj uzviknu:

— Napred, momci, gubite se u kuću!

Dok Holidejev glas je udarao Hornija kao čekić u zatiljak.

— Recite još onoj leđi iza zavese da spusti pušku. Moji revolveri imaju neobičnu osobinu, — povremeno pucaju i unazad.

Horni se naglo okrene i primeti kako se nešto iza zavese jedva primetno pokreće. Izraz lica mu je iznenada postao vrlo zabrinut.

— En, jesi li poludela? Odmah se sklanjaj s prozora. Imamo posla sa dvojicom...

— Samo vi recite do kraja, — ohrabri ga Holidej sa prizvukom poruge u glasu. — Lagamo se privikavamo na vaše izraze.

Trenutak kasnije na vratima se pojavi devojka. Holidej i Vajat razrogačiše oči i to s razlogom. En Horni je bila prava lepotica. Odmerila je prvo kockara, pa onda maršala.

— Možda su govorili istinu?

— Istinu! Glupost! To su — u svakom slučaju, sa njima nemamo ništa.

Devojka je ispitivački posmatrala maršala.

— Jeste li vi doista čuveni Vajat Erp iz Dodž Sitija?

— Čuveni, — rekao je Horni. — Ne čini ga uobraženijim nego što je.

En se odvojio od vrata, pređe trem i nasloni se na ogradu. Nosila je uzame crne pantalone i čizme sa kratkim saradama od meke kože, prošivene crvenim i belim nitima u teksaškom stilu.

— Vajat Erp! — rekla je tiho i pokazala dva reda blistavo belih zuba. — Ko bi to pomislio? Toliko sam slušala o vama maršale.

Bila je još dete, što je dvojici posetilaca odmah bilo jasno. Smejala se vedro i otvoreno.

— Vi i ne slutite šta ste rizikovali kad ste došli ovamo. Smatram da je to divno!

— Vaša ćerka je izgleda mnogo srdačnija od vas, — ometa se Erpu. Rančer buknu.

— Ona nije moja ćerka!

Holidej proguta pljuvačku. Pakao, nije valjda to dete žena ovog medveda?

En je rastumačila zagometku.

— Moj brat je skoro dvadeset dve godine stariji od mene.

Horni promrsi:

— Idi u kuću, En.

Devojka je posmatrala kockara zadivljeno.

— Dakle, to je veliki Dok Holidej! — Ponovo se srdačno nasmejala, zabacujući tamne kovrdže. — Vajat Erp i Dok Holidej! Pravo da vam kažem, nisam verovala da u istinu postojite, pa prema tome nisam

mogla ni da sanjam da ću vas videti. — Onda se obratila bratu: — Ne budi tako grub, Viljam, zar si zaboravio da si mi pre nekoliko godina, kada sam bila bolesna i nisam mogla da zaspiš, često uveče pričao o velikom maršalu i njegovom prijatelju Holideju.

Rančer ljutito lupi petom o tsem.

— Glupa devojko, idi u kuću!

— Evo, već odlazim.

Nekoliko trenutaka kasnije njena lepa glavica pojavila se još jednom na prozoru.

— Zamišljala sam vas mnogo starijim, ružnijim i mračnijim — obojicu!

Posle toga spustila je zavesu i povukla se u kuću. Holidej se blago osmehnuo.

— Šteta što dragi Viljam nema nešto od njene ljupkosti.

— Šta vam pada na pamet! Gubite se odmah!

— Znam, u protivnom ćete opet nahuškati svoje pse, — reče kockar.

Vajat je gledao rančera pravo u oči.

— Mister Horni, moramo sa vama da okončamo započeti razgovor. Malo pre sam vam rekao da smo sledili trag kroz sneg. Znaite, mi se prilično razumemo u to i...

...i trag je doveo ovamo, pravo na moj ranč, je li? — zagrne Horni. — Reći ću vam nešto, Erp. Popnite se na vaše rage i gledajte da zajedno s tim vašim doktorom odmaglite što dalje od mog ranča.

Vajatovo lice postade tvrdo. Ono što je posle toga rekao, bilo je za moćnog i samouverenog Viljama Hornija tako užasno da mu je gotovo oduzelo moć govora.

— Mi odlazimo, Horni. Time, me-

Čutim, ništa niste postigli. Naime, ja ću kod oblasnog sudijske podići optužnicu protiv vas.

Vajat se okrete i pođe niz stepenice trema, a Holidej za njim.

Horni se malo pribrao, pošao korak napred i uzviknuo:

— Optužiti? Šta hoćete vi, Erp, da me optužite? — Njegov neprijatan smeh odjeknu dvorištem. — Hoće da me optuži, mene, rančera Viljama Hornija! Čoveče, vi ste potpuno lud!

Utlao je i dalje. Vajat i Dok su čuli njegovu neartikulisanu vilku još dugo, pošto su napustili dvorište ranča. Čutke su prešli dvadeset dve milje niz padinu prema gradu Jampa. U podne su bili pred Harisovom kompanijom. Džon Haris ih pozdravi srdačno. Čim ih je ugledao, znao je da je provijant srećno stigao u kamp. Kada je saznao odakle dolaze, uvukao je glavu u ramena.

— Viljam „Gan” Horni!? Nebesa, šta ste kod njega tražili? — Stari trgovac je zamišljeno odmahivao glavom, kada ga je Vajat obavestio o svemu.

— To mi se čini prilično rizično, Erp, preduzeti tako nešto.

Posle toga je ispričao da je i sam dolazio na pomisao da se iza svih gužvi možda krije moćni konkurent iz Piramida. Viljem „Gan” Horni je, sve u svemu, bio čovek sposoban za takve bezočnosti.

—ooo—

Dvadeset devetog decembra 1879. godine predali su oblasnom sudiji Džemsu Mek Kinu tužbu protiv ran-

čera Viljama Hornija. Optužnicu su zajednički podigli Harisova kompanija i maršal Vajat Erp. Sudija je odbacio optužnicu sa obrazloženjem da su dokazi nedovoljni i nepotpuni. Džon Haris je čitao obrazloženje sudijske s krajnjim razočaranjem. Vajat je stajao na vratima. Stari trgovac spusti papir na sto. Skinuo je naočare drhtavim rukama i upitao:

— Šta će sad biti?

— Sad ću ja stvar uzeti u svoje ruke, — objasni čovek iz Misurija.

— Sami u svoje ruke? A kako? Zar smatrate, doista, da protiv jedne tako moćne osobe možete uspeti? Put zakona i pravde je jedini put kojim se moglo ići. Sudija Mek Kinga je odbacio jer...

— Jer se boji Hornija, — dovrši Vajat rečenicu.

Haris klimnu glavom.

— Svakako, ko se ne bi bojao tako moćnog čoveka?

— Ja, na primer!

Dok Holidej, koji je stajao naslonjen na prozor, upade:

— Ja čak ne bi imao ništa protiv još jedne posete ranču „pasa”!

Haris steže pesnice.

— Ne, prijatelji! Nipošto se ne vraćajte u Piramid. Horni je surov i bez savesti. I sam sam to više puta osetio na sopstvenoj koži. Narediće da vas obojicu likvidiraju.

— To ćemo još videti, — reče Vajat, pa zajedno sa Holidejem napusti kompaniju.

U hodniku im je presekla put punačka orkinja.

— Sačekajte, molim vas! Morate sačekati! Upravo je stigao u grad. Sjahao je preko, ispred „Kolorado” saluna.

— Ko to?

— Viljem „Gan“ Horni.

Holidej zviznu kroz zube i htede da otvori vrata. Cnkinja je molila:

— Ostanite, molim vas, nije sam. Poveo je sedmoricu svojih ljudi.

— Utoliko bolje,— reče Vajat i pođe za kockarem napolje.

Viljam Horni se upravo popeo na trem saluna i zauriao preko ulice:

— Tako, ljudi, sad ćemo malo da pogledamo po ovom brlogu, da vidimo onu ništariju od čoveka, koja se usudila da nahuška ono pogano policijsko njuškalo na Hornija. Gde li je sad taj veliki Vajat Erp?

Stanovnici Jampe, koji su se zatekli na tremovima i na ulici, uvukoše glave u ramena. Kovač s treskom zatvori kapiju. To je isto uradio i berberin, koji je do tada stajao na vratima i posmatrao jahače.

— Horni! — začu se metalni glas preko glavne ulice.

Rančer naglo okrete glavu i ugleda čoveka iz Misurija na pragu Harrisove kompanije. Maršalova pojava kao da ga je malo ohladila.

— Kevčeš ovde po ulici kao pas. Smatram da je sasvim dovoljno što tvoji psi vršljaju po tvom dvorištu. Ovde u Jampi nam nisu potrebni psi, naročito ne dvonožni.

Rančerovo lice u trenutku promeni boju. Prišao je ivici trema i uhvatio se levom rukom za stub, dok je u desnoj preteći držao pušku.

— Vajat Erp! Tu si, znači. Stvar sa sudijom Mek Kinom je brzo išla, zar ne?

— Da, ali ima stvari koje još brže idu, Horni.

— Na primer?

— Strela je prilično brza, naročito kada je zapaljena. A o metku i da ne govorimo.

Rančer steže pušku čvršće mišicom.

— Jeste li čuli, ljudi! Ovaj čovek se usudjuje da mi preti. To bedno policijsko pseto iz Kanzasa...

Maršal siđe s trema kompanije i pođe prema srednjoj ulici. Horni umuče. Kada je stigao na pet jardi od stepenica, maršal je zastao i rekao oštro i glasno da su svi na ulici mogli da čuju:

— Dolazi dole, Horni!

Rančer je buljio u maršala zakravljenih očiju i kipteo od besa.

— Pogledajte, momci, ovaj čovek je doista hrabar, ali čekaj samo. Ja, Viljam...

— Tvoje ime znamo, Horni, — prekide ga maršal. — Silazi na ulicu!

Horni se sjurio nezgrapno kao medved niz stepenice, dobacio jednom od svojih ljudi vinčesterku i skinuo kaput. Stisnutih pesnica i zapurenog lica uzviknuo je:

— Hodi ovamo Kanzašanine! Viljam...

Vajat podiže ruku.

— Već sam ti rekao da nam je tvoje lepo ime poznato. A sada me slušaj, Horni! Ja sam gore, na Vajt River visoravni, otkrio tragove jedne horde belih bandita. Taj trag, koji sam sledio, vodio je do u dolinu gde počinje tvoje imanje, do jednog majura gde se kod tvojih drvoseča naglo izgubio. Hteo sam o tome da govorim s tobom, ali si me ti isterao sa svog ranča. Podigao sam kod sudije Mek Kina optužnicu protiv tebe, ali je on, na žalost, čovek koji uvlači glavu u ramena pred tobom. U redu, evo, govorim ti još jednom,

— Zaveži! — uzviknu rančer.

— Ti treba da zavežeš, — odbrusi mu čovek iz Misurija. — Govorim to ovde, pred svim ljudima, da su tragovi razbojnika vodili do tvog majuna. Sumnjičim te da si organizovao napade na kamp Jampu. Dalje, sumnjičim te da si ubio upravnika Džima Ostina. I smrt mladog Mata Perkinsa mogla bi da se upiše na tvoj račun.

— Skidaj kaput, — grmeo je rančer besno.

Vajat skide kaput i otpasa opasač. U to ruka knivonogog revolve-raša Blesdejla kliznu ka koltu.

Pucanj odjeknu ulicom. Kolt Hornijevo kauboja polete u visokom luku kroz vazduh. Preko naslonjen na stub trema Harisove kompanije, stajao je Dok Holidej, ledenog lica. Dunuo je oblačić dima sa cevi svog revolvera i rekao:

— Nisi dovoljno vežbao u koralu, Kas.

Džon Haris istrča na ulicu.

— Šerife, — vikao je uzbuđeno. — Hovel, gde ste? Izlazite napolje!

Vrata na šerifskoj kancelariji se otvoriše i Ajk Hovel stupi na trem. Ponašao se kao da nema pojma šta se do tada dešavalo na ulici. Haris mu uzbuđeno doviknu:

— Zahtevam od vas da nešto preduzmete. Neću dozvoliti da se mister Erp ovde tuče sa osmoricom ljudi.

Hovel klimnu glavom.

— Da, mister Erp. To je tačno. Treba da obučete kaput i uzmete opasač.

Na to se zaoni smeh s druge strane ulice. Svi pogledaše Doka Holideja, koji je upravo sišao na ulicu i prošao pored Hornijevih ljudi i ne pogledavši ih.

— Divnog li šerifa! Hajdete, maršale, tog gospodara pasa uvek možete izmlatiti! Ja u svakom slučaju posle ove šerifove šale, moram da popijem nešto.

Pošao je u salun, smeškajući se, dok je Vajat odmenio rančera. Ovaj gundajući obuče kaput i uze pušku. Tek tada maršal opasa kolt, obuče se i pope na trem saluna. Kada je bio na poslednjoj stepenici, okrenuo se i rekao:

— Ne zaboravite šta sam van rekao, Horni! — Zatim se vrata za njim zatvoriše. Rančer je gledao za njim, užarena pogleda. Posle nekoliko trenutaka pošao je prema prečki gde mu je bio vezan konj i vinuo se u sedlo.

— Napred, odlazimo! — doviknuo je svojim ljudima preko ramena.

Hornijevi momci galopirali su iz grada.

Holidej je stajao naslonjen na šank. Vajat stade uz njega.

— Hoćete li i vi viski? — upita ga kockar. Maršal je odbio.

— Jednu kafu! — doviknuo je vlasniku saluna.

Holidej se osvrte po lokalu. Kraj prozora je sedeo, za stolom pokrivenim zelenom čojom, bledunjav čovek sa krupnim upalim očima. Delovao je bolešljivo. Donja polovina lica bila mu je pokrivena retkom bradom. Šešir je navukao do samih obrva. Nije nosio kao što je ovde, u ovim planinskim krajevima bilo uobičajeno, krzneni kaput, nego kratak kaput od škotskog štofa. Nije imao opasač sa oružjem. Holidej ga je neko vreme posmatrao ispitivački, a onda se odvojio od šanka i došapnuo Vajatu:

— Moram da zarađim neku paru, maršale. — Zatim je pošao prema stolu za kojim je sedeo bolešljivi čovek. Vajat doviknu za njim: — Dok! Kockar se okrete i lagano vrati natrag. Enp kresnu palidrvce o šank i zapali cigaru. Zagledan u dim, reče:

— Ja ću da odjašim.

Holidej ga pogleda upitno, a čovek iz Misurija objasni:

— Hoću da posetim Hornijev majur, gore kod klanca.

— Ol rajt, idem i ja s vama.

Vajat odmahnu glavom, iako je bio dirnut kockarevom spremnošću da mu se pridruži.

— Samo vi ostanite ovde i zarađite koji dolar. Čak mi odgovara da ste u mom odsustvu vi u gradu.

— Razumem, — reče Holidej tiho. — Mnogo sreće! — Okrenuo se i pošao prema zelenom kartaškom stolu.

— Helo! — pozdravio je bledolikog. Čovek se nevoljno pridiže.

— Helo, Dok! Mogu li da vas pozovem na partiju karata? — Glas bolešljivog čoveka zvučao je ulizički i pritvorno. Holidej ga odmeri i sede.

Vajat plati piće i izađe iz saluna. Holidejev partner reče:

— Ja sam Klif Džun, Dok. Smatram posebnom čašću da veliki Dok Holi...

— Predimo na stvar! — prekide ga kockar. Čovek mu se nije dopao. No, konačno to je sada bilo sporedno.

Uskoro je dubl poker, koji se u ono vreme na Zapadu mnogo igrao, bio u točku. Igrali su sa promenljivom srećom. Uskoro se to, međutim, prome-

nilo i Džun je dobijao igru za igrom.

Lice, koje je do tada bilo ukočeno i nepromenjeno za sve vreme igre, poblede mu za jednu nijansu kada Holidej primeti:

— Ulog je premali! — rekavši to bacio je na sto četrdeset dolara. Džun je ponovo dobio. Holidej klimnu glavom. Zatim baci na zelenu zastirku novčanicu od sto dolara.

Džun je dobio. Iznenada kockar spusti na Džunovu ruku svoju levicu:

— Trebalo je da pregledate vid mister Džun!

Ovaj je držao glavu malo oborenu i odozdo pogledao svog partnera.

— Kako to mislite?

Kliford Džun nije baš bio naročito ovejana varalica. Da je to bio, sada bi verovatno rekao: „Izvinite, nisam primetio...” ili nešto slično. Nije se toga setio. Naprotiv, reagovao je veoma providno.

— Šta to treba da znači? Šta uobrazavate vi, mister Holidej? Zar verujete da zbog toga, što vas se ljudi svuda boje, možete čestite ljude nazivati varalicama?

Holidej ga hladno odmeri:

— Ne dižite galamu, mister. Uzmite donju kartu, keca i vratite je lepo natrag u špil odozdo.

Džunove oči su sevale:

— Ne, to neću učiniti! Ne znam kako je karta uopšte tu dospela. Ja se u te trilkove uopšte ne razumem. Ali vi. Vi ste poznati po tome.

Holidej je mirno saslušao i upitao partnera:

— Po čemu sam to poznat?

Varalica proguta pljuvačku i naglo se okrete u stolici:

— Ljudi, mene je ovaj čovek ovde optužio da sam varalica! To neću

da otrpim. Ni pod kojim uslovima! Ja nisam razbojnik, ne ja! Njega svi znaju, Doka Holideja!

Zubni lekar iz Bostona poskoči, kao da ga je opruga izbacila. Džun na to izvuče iz džepa predmet, koji mu već u sledećem trenutku ispade iz ruke. Varalica je gledao u cev kolta sa posrebreanom drškom, koji je Holidej držao na gotovs. Kockar je tako brzo potegao oružje da Džunu zastao dah.

Gosti u salunu su sve videli. Bar ono što je najvažnije, da se Džun prvi mašio oružja. U lokalu je vladala grobna tišina. Varalica ustuknu dva koraka unazad, mucajući:

— Ne, ne! Ne smete me ustreliti! Ja sam bespomoćan, ne mogu da se branim. Ljudi, videli ste!

— Stavite na sto novac koji ste mi na prevaru uzeli, — reče Holidej odsečno.

Kada je video da mu ne pretila opasnost po život, Džun postade opet drzak:

— Novac? Ne, ja sam ga dobio. Dobio u poštenoj igri. Nemate prava da mi ga uzmete!

— Stavite novac na sto, — ponovi Holidej sa pretnjom u glasu.

Varalica zaurila koliko ga je grlo nosilo:

— Šerife! Šerife! Prokletstvo, uvek kada mi je taj momak potreban, njega nema. Malo pre, kada je napolju bila gužva, bio je još tu!

Na to se umeša vlasnik saluna:

— Baš bi bilo lepo da se šerif brine o vašim kockarskim ujdurmanima. Položite novac na sto, kako vam je rečeno i stvar je likvidirana!

— Ne! — branio se Džun. — Ne pada mi na pamet! Ovaj čovek ima...

— Novac na sto! — ovog puta nije bilo sumnje da će Holidej preduzeti nešto, ukoliko varalica ne posluša.

Oklevajući Džun se maši za džep. Holidej je budno pratio ovaj pokret. Džun pokupi novac i spusti ga na sto.

— Sve! — opomenuo ga Holidej.

— To je sve!

— Ja sam jasno rekao: sve!

Lupež stavi na sto i ostatak, koji je bio dobio na prevaru. Besno je odmerio Doka i rekao:

— To ćete još zažaliti, Holidej! Kunem vam se! Neće vam biti do šale. Ni vama, a ni vašem prijatelju Vajat Erpu. Ja ovde imam moćne prijatelje...

— Napolje! — preseče ga Dok Holidej.

Bandit je pošao prema vratima. Išao je natraške.

— Idiot! — viknuo je vlasnik saluna za njim. — Mogli ste znati da sa vašim sitnim, prljavim trikovima nećete imati nikakvih šansi. Gubite se i više se ne pojavljujte u mom salunu!

Džun je stigao do vrata. Preteći je zamahivao pesnicama:

— I vi ćete se iznenaditi, Holkins! I vi ćete me upoznati! Nahuškaću svoje moćne prijatelje na vas!

Pre nego što je kafedžija uspeo bilo šta da kaže, bandit je uhvatio maglu.

Ovaj nemio događaj je uskoro zaboravljen. Kada je Holidej ponovo seo za sto prišlo je još nekoliko gostiju, koji su rado hteli da se ogledaju sa čuvenim kockarem. Nije više bilo nesporazuma i nezgoda. Ljudima iz Jampe je imponovao Dok Holidej, a naročito Vajat Erp. Uskoro su spoznali da je ugled koji je

Dok kao kockar uživao, opravdan. Igrao je vešto, mađioničarski, ali ni u snu nije pomišljao da nekog prevani. To mu, uostalom, ne bi bilo ni potrebno. Ljudi su se divili i bez roptanja uglavnom gubili.

Na žalost od toga dana u gradu Jampa je Holidej imao zakletog neprijatelja — varalicu Kliforda Džuna. Neprijatelja, koga su svi bez razlike potcenjivali.

—ooo—

Noć je bila mračna kao testo, kada je jahač stigao do klanca, kraj koga se nalazio Hornijev majur. Rančer je tu izgradio neku vrstu smeštaja za svoje drvoseče. Zgrade su preko leta služile kaubojima na udaljenijim pašnjacima. Do tog mesta su Vajat Erp i Dok Holidej sledili trag bande. Ove noći Vajat je stigao na dve stotine jardi do zgrade, kliznuo iz sedla i ostavio konja iza jedne izbočine u steni. Oprezno i lagano približavao se majuru. Prva zgrada bila je utonula u mrak. Vajat zgrabi šakom sneg i načini čvrstu grudvu. Onda je baci prema zgradi. Ništa se nije dogodilo. Da je u blizini bio pas, sigurno bi se sada oglasio. Pošao je dalje. Kad je stigao do kuće počeo je da se šunja uz zid. Sve zgrade su, izuzev jedne, koja je bila nešto prostranija, utonule u mrak. Iznenada se baš na toj zgradi otvoriše vrata. Vajat se pripi uz zid. Na njegovo užasavanje, dva velika psa izleteše lajući.

— Šta li je ovim džukelama? — čuo je jedan grub muški glas.

— Pojma nemam — odazva se neko iza kuće.

Pakao! Znači tamo je bio stražar. Bilo je pravo čudio da nije primetio maršala. Životinja, jasno, nasrnuše na Erpa. Vajat prvog snažno udari pesnicom i ošamuti ga. Drugi pas je zastao i počeo preteći da reži.

— Hej, ovde ipak nešto nije u redu, — čuo se grubi glas sa vrata osvetljene zgrade. — Pogledaj malo unaokolo, Greg.

Dok su dvojica razgovarala, Vajat se iza ugla nosio sa drugim psom. Životinja ga je zubima zakačila za ruku.

Ponovo se čuo krupan glas.

— Hej, Kid, hodi ovamo! Izgleda da ima neko kod šupe za alat.

Kidu se izgleda nije izlazilo u mrak, već je samo upitao:

— Gde je Beri?

Dakle, Beri je bio drugi pas. Stražar je još uvek stajao na istom mestu i uzvraćao:

— Ovde je samo jedna džukela. Gde je druga, pojma nemam. Za svaki slučaj otići ću u zaklon. Pozovi momike. Neka ponesu puške!

Do đavola, ovo postaje opasno! Vajat nije imao uz sebe pušku, a do konja je trebalo da se vrati dve stotine jardi. Izgleda da nije imao drugog izbora, nego da pobegne. Pas bi ga sigurno sledio. Međutim čovek iz Misunija je na svetu najviše mrzio bekstvo i povlačenje. Zbog toga je prišao ivici trema i doviknuo stražaru.

— Držite tog psa čvrsto!

Stražar se trže i izmače nekoliko koraka nazad.

— Ko ste vi?

— Moje ime je Erp.

— Grom i pakao, zar Vajat Erp?

— Da!

Strážar se okrete i prillete kući, iz koje je upravo izlazio Kid sa ostalim momcima.

— Kid, Džoe, Banč! Vajat Erp je na majuru, Vajat Erp...

Možda bi maršalu još bilo uspelo da pobegne. Umesto toga, prešao je dvorište i prišao psu. Ljudi koji su izašli iz kuće, bili su svi do jednog naoružani puškama.

— Vežite već jednom tog psa, Banč! — doviknuo je Vajat.

— O, to bi vam sigurno odgovaralo, čoveče!

— U redu, kako hoćete. Sami ćete biti krivi, ako ovu životinju položim na sneg. — Vajat pođe napred. U to stražar konačno uhvati psa za ogrlicu i povuče ga prema sebi. Maršal iz Dodž Sitija nalazio se samo sedam jardi udaljen od momaka sa majura. Bilo ih je deset. Stajali su kao preteći živi zid. Pošto je jedan od ljudi odveo psa, prišao je Banč, koji je ovde bio neka vrsta upravnika na majuru. Stao je na tri koraka ispred svojih ljudi.

— Nisi imao sreće, momče! Hajde, nemoj praviti gluposti, nego lepo poslušno digni ruke, inače će te moji momci izbušiti kao sito.

Čovek iz Misurija ga nemarno upita:

— Jeste li vi ovde upravnik majura?

— Ti nemaš prava da postavljaš pitanja, — brecnu se Banč. — Napred, momci, oduzmite mu oružje i uvedite ga u kuću. Treba malo bolje izbliza da osmotrimo tu ptičicu; pre nego što od nje napravimo iverke.

— Prilično ste razmetljivi, Banč.

Krupni čovek malo iskosi glavu.

— Pazi, bogati, ovaj momak me poznaje. Baš bih voleo da znam odakuda? Hajde, momci, požurite! Dovoljski je hladno, a kaput sam ostavio u kući.

Rastojanje između upravnika majura i Vajat Erpa nije iznosilo ni pet jardi. Maršal se iznenada ustremio napred prema Banču. Stigao je do njega pre nego što su drvoseče mogle da reaguju. Veštim grifom okrenuo mu je ruku na leđa, oduzeo pušku i gurnuo kao štit ispred sebe.

— Tako, prijatelju, nadam se da ćemo sada drukčije razgovarati. Recite vašim ljudima da spuste puške, inače bi se moglo dogoditi da revolver koji osećate u rebrima, iznenada opali.

Tek sada se Banč malo pribrao. Stenjao je, otimao se, psovao, ali je konačno odustao, jer ga je pri svakom pokretu iskrenuta ruka užasno bolela. Maršal je držao čvrsto kao klještima.

Vajat Erpu nije promaklo da se jedan od momaka, niži rastom, pokušao da se izvuče iz grupe i izmakne. Čulo se škljocanje. Erp je otkočio „Bantlajn.”

— Stoj gde si, mali, inače ćeš ležati u snegu. Izvoli, pa biraj.

Čovek zastade kao ukopan. Upravnik majura je besneo:

— To ćete gorko zažaliti, čoveče! Ne uobražavate valjda da će vam nešto poći za rukom. Sada ću ja svoje momke nahuškati na vas i onda...

Vajat ga prekide:

— Imate veoma karakterističan glas, Banč. Ja inače nikada ne zaboravljam glasove koje bar jednom čujem. I vaš sam već jednom čuo. Kada i gde saznaćete kad bude vreme.

Maršal nije mogao da vidi senku koja se iza njega na tremu kretala. Nečujno, kao divlja mačka, šunjaio se čovek napred. U tom trenutku su momci počeli da dižu neopisivu galamu. Erp je odmah posumnjao da nešto nije u redu, guknuo je Banča i naglo se okrenuo. Čovek, koji mu se bio prišunjaio na dva koraka, zahvaljujući galami koju su ostali dizali, imao je u podignutoj desnici nož. Maršal je dolovao munjevito. Desnom rukom kao sečivom udario je po zglavku napadača, tako da je ovaj ispustio nož, a istovremeno zamahnuo levicom i drškom revolvera ga tresnuo po glavi. Ovu gužvu je iskoristio Banča da nasrne na Vajata. Počela je tuča. Ostali momci su poleteli upravniku u pomoć. Erp odskoči u stranu. Mogao je da puca. Međutim, nije hteo. Pretvorio se u pravog borca fantoma. Dvojicu napadača je odmah sredio aperkatima, trećeg je pogodio drškom kolta po glavi, četvrtog je pogodio u jagodicu. Najzad su uspjeli da ga priklješte. Visili su mu o vratu, vukli za ruke, hvatali za noge. Najzad je nejednaka borba okončana. Minoga pasa znače smrt i za najbržeg zeca.

Uključujući i uzvikujući, uvukli su ga u kuću, u spavaonicu drvoseča. Tu je stajao čovek, nalonjen na zid, koji nije uzeo učešće u borbi. Prekrstio je ruke na grudima i posmatrao kako maršala uvlače u kuću. Pet minuta kasnije Erp je bio razoružan, dok su mu ruke i noge vezali debelim konopcima. Teturajući i izubijanih lica, ulazili su momci u spavaonicu. Najgore su izgledali oni, koji su imali nesreću da budu najbliže Erpu. Jedan od njih je bio i krupni Banča. Stajao je sada na vra-

tima i zakrvavljenih očiju gledao zarobljenika.

— Hej, da čovek prosto ne poveruje! Trebalo je deset ljudi da ovog bivola savlada.

— Devet, — ogłosi se čovek, koji je za vreme tuče ostao u spavaonici. Bio je veoma mlad. Jedva ako je prevalio dvadesetu. Lice mu je bilo sveže, a oči svetle. I dalje je bio oslonjen o zid, ruku prekrštenih na grudima.

— Tako, dakle — reče Banča. — Bio si dovoljno lukav da se izvučesh. Da nisi možda naslutio da momak deli bubotike, kao udarce kopitom? Teže ga je savladati nego tuce divljih crvenokožaca.

Mladić sleže ramenima.

— To ne, ali moram da priznam, da još nikada nisam video čoveka koji se tako bori.

— To će mu, uostalom, biti i poslednja borba, — zaključio upravnik majura.

Jedan od drvoseča, onaj koga je Erp snažno pogodio pesnicom u jagodicu, umeša se u razgovor:

— Hteo bih da znam zašto nam se nisi pridružio?

Mladić ga prezrivo odmeri.

— Rado ću ti reći, Kid. Smatram nedoličnim i smešnim da se deseterica ustreme na jednog.

— Smešno! — rugao se Banča. — Pogledaj me! Pogledaj Darela, Džefa, Edija, pa i Pola. Da li je smešno možda kako nas je on udesio? Je li?

Jedva primetan osmeh zaigra na usnama mladića.

— Nalazim da je divno!

Košcati Kid se trže.

— Šta? Reci to još jednom, dečko!
— Iznenada mu se revolver stvori u ruci. Banča ga opomenu.

— Dosta, skloni pucaljku, Kid! Gazda se u svakom slučaju nije odlučio hoće li zadržati ovog žuto-kiljunca. Onda se ponovo obratio zarobljeniku. — Da, mister, nije bilo rđavo. Što je pravo, pravo je. Ali, ja ti stojim dobar, da ćeš svaki udarac dobiti dvostruko ili trostruko nazad. Ili možda smatraš da to nije pošten posao?

Vajat mu mirno odgovori:

— Da, Banč, nalazim da je to sasvim pošten posao.

Krupni upravnik pogleda zbunjeno ljudi oko sebe, a zatim mu na usnama zaigra pakostan osmeh.

— Brzo će te proći volja da zbi-jaš šale, amigo! Mi ovde priznajemo samo jedan zakon. To treba da znaš. Zakon jačeg.

Mladić, koji nije učestvovao u tu-đi, ponovo se umešao:

— Jačeg? Nebesa! Pa ko je od vas jači od njega?

— Od vas, rekao je, — prosikta Kid. — Jeste li čuli, momci? Rekao je: od vas. Dakle, tvrdi, da ne pripada nama.

— Da, — uzvрати mladić nemarno. — Upravo već četvrt sata razmišljam da li pripadam vama.

Kidova ruka opet opasno kliznu ka koltu. I ovoga puta se Banč umešao.

— Dosta, rekao sam! Imamo preča posla. — Stao je kraj zarobljenika i snažno ga munuo čizmom u rebra.

— Imaš tačno pet minuta, momče. Ako budeš bez lagarija i vrdanja odgovarao na moja pitanja, pobrinuću se da sve ide brzo i bezbolno.

— Baš ti hvala, Banč, — reče Vajat.

Upravnik majura pogleda svoje momike.

— Nebesa! Konačno hoću da saznam odakle me poznaješ.

Vajat mu uzvрати hladnokrvno:

— To ti radije ne bih rekao pred ostalima.

Krupni čovek porcvene od gneva. Stegao je pesnice i još jednom snažno udario čizmom vezanog zarobljenika.

Mladić pored zida ne izdrža:

— Čemu takva grubost! Pa čovek ne može da se brani!

Banč se brecnu na njega:

— Šta hoćeš, balavče? Još jednu reč i izbaciću te napolje.

Ispitivanje se nastavilo. Banč Valota, u čijim je žilama delimično tekla meksička krv, promrši:

— U redu, o tome te više ništa neću pitati. — Naravno, nije primetio kakvu je glupost načinio pred svojim ljudima. — Nemoj da brbljaš koješta, momče. Tvoji minuti su odbrojani. Napolju, na ostavi za hranu, ima jedna poprečna greda. Nalazi se tačno sedam jardi iznad snega. Jest da si visok momak, ali će ipak biti vazduha ispod tvojih nogu, kad budeš visio.

— To je u svakom slučaju prijatno čuti, — uzvрати Erp.

Iako je izgledao krajnje miran i hladnokrvan, sigurno nije bio ni bezbrižan, ni ravnodušan. Iz iskustva je znao da je veoma loše pokazati slabost. Na neki neobjašnjiv način računao je na mladića, koji se tako tvrdoglavo postavio protiv horde poludiivljih ljudi. Šta su uopšte ti ljudi oko njega? Kauboji svakako nisu. A drvoseče? Ne, oni sasvim drugačije izgledaju. Konačno, Vajat

je dosta dugo radio sa njima, pa ih poznaje. Bila je to grupa razbojnika, koju je okupio razmetljivi, samouvereni rančer Viljam „Gan“ Horni. Maršal je poznao razbojnička lica — sa njima je imao posla godinama. Bio je isto tako uveren da su to isti ljudi, koji su gore, po nepreglednim prostranstvima Vajt River visoravni krstarili i terorizovali kamp Jampu. Njihove tragove je sledio sve do samog majura. To su bile tobožnje drvoseče gordog Hornija. Erp se pitao da li rančerova sestra nešto zna o tome. Nikako to nije mogao da poveruje. U jedno je bio siguran, a to je, da se Horni bori protiv Harisove kompanije i to ne birajući sredstva. Pravu pobudu za takve postupke još nije znao. Bančov glas je odmah prepoznao. Bio je to glas čoveka, koji je one noći, za vreme prepada na kamp, tražio od drvoseča da se predaju. Banč se nagnuo nad zarobljenika:

— Slušaj, momče, ti si malo pre izgovorio ime koje mi je prilično paralo uši. Vajat Erp! Da nećeš možda da tvrdiš da si maršal iz Kanzasa, Vajat Erp, koji je mogao prijatelja Milta Rajsa likvidirati?

— Nisam znao da je ubica Milt Rajs tvoj prijatelj. Da sam to znao, možda bi u Dodžu, kada je hteo da me ubije i još bar pola grada uništi, napunio svoj revolver čorcima.

Ponovo udarac u rebra. I ponovo je mladić procedio kroz zube: — Kukavičluk!

Košcati Kid se zaletio i lupi mladića pesnicom. To nije smeo da učini. Ovaj mu uzvрати udarac i to takav da ga je bacio na pod.

Banč na ovu čarku uopšte nije obraćao pažnju. I ostali su daleko

više bili zainteresovani ispitivanjem.

— Budi mudar, momče, i misli na svoju šansu. Obećavam ti jedan fer metak, ukoliko više ne budeš govorio koještarije.

Fer metak! Ubiti nekoga bez prethodnog mučenja!

— Dakle, još jednom te pitam: ostaješ li pri tome da si Vajat Erp?

— Tako se zovem od rođenja — uzvрати maršal.

Banč steže zube. Njegovo pseće lice se izobličilo.

— Tako, dakle, ti si policijsko njuškalo koje je likvidiralo Milta Rajsa? Isti poganac, koji je Bastera onesposobio i mog starog partnera Felgrejeva ustrelio, a i Džeka Donegana...

Bandit se ni najmanje nije trudio da prikrije svoje pravo lice.

— Lepu zbirku razbojnika si poznao, Banč. Šteta, ja sam te smatrao boljim. Ti se, izgleda, trudiš svim silama da prevaziđeš svoje mrtve prijatelje...

— Šta to treba da znači? — pitao je upravnik oprezno.

Vajat je morao da nastavi, iako je njegov položaj bio paklen. Možda više neće imati prilike da podstakne ovog čoveka da govori.

— Pa, Džim Ostin je mrtav, Mali Perkins je ubijen. Klajda Nelzona je ranio metak.

— Dakle, ipak Nelzona, — procedi Banč. — Uspeo sam da pogodim pravog.

— Pitam se samo zašto si onog mladića, gotovo dete, ubio. Pucao si Perkinsu u leđa, iako nisi bio sam.

— Perkinsa uopšte ne poznajem...

— Džima Ostina si ubio iz naj-
veće blizine.

Bandit udahnu vazduh punim plu-
ćima.

— Prokleti starac, trebalo je...

Banč prekide u pola rečenice i
počeša se po glavi. Da li je uvideo
da nije u redu što je dozvolio da ga
zarobljenik izazove da sve izbrblja?
Vajat je to primetio.

— Da, Banč, to je tvoja lista. Ni-
je baš mala. Svaki sudija u drža-
vama imao bi samo jedan odgovor
na to.

Uz besan povik, ustremi se Banč
na zarobljenika. Vajat malo skupi
kolena i obema nogama snažno ga
udari u stomak. Udarac je upravni-
ka majuna odigao od poda i formal-
no ga zalepio na zid spavaonice.
Banč je vnrisnuo i grčio se po podu
od bola. Lice mu je bilo izobličeno
od besa. Potegao je nož.

— Gotovo je! Sada je sve gotovo!
Ja ću ga likvidirati i to odmah! —
Uspravio se, zamahujući nožem.

— Stoj! — Bio je to mladić. U
desnoj ruci je držao revolver. Up-
ravnik se ukopao u mestu i viknuo:

— Likvidirajte ovog žutokljunca,
mojci!

Na to revolver u mladićevoj ruci
škljocnu. Otkočio ga je.

Jedan od ljudi, nešto po strani od
mladića, maši se neprimetno za re-
volver. Neprimetno? Neko ga je
ipak video, — maršal. Uz natčove-
čanski napor, onako vezan, odigao
se od poda i bacio na čoveka koji je
krišom izvukao revolver. Iznenaden,
čovek ispusti revolver, koji pade is-
pred Vajata. Uhvatio ga je vezanim
rukama i otkočio, držeći ga obema
rukama, uperenog u bandite.

— Hodi, momče, iseci mi veze.
Dotle ću držati lupeže u šahu.

Mladić se odmah saže, izvuče nož
i počeo da seče konopac kojim su
Enpu bile vezane noge.

— Na njega, psi, — urlao je Banč.
— Šta mogu jedan vezan čovek i žu-
tokljunac protiv nas devetorice?

— Samo mirno, — reče Vajat mla-
diću, koji mu je sekao veze. — Ako
se ko od bande mrdne, prebrinuo je
ovozemaljske briže.

Ljudi su stajali kao prikovani.

— Neće se usuditi da povuče oba-
rač, — vikao je Banč. — On je mar-
šal i ne može tek tako da ubija.

— Zablude, Banč. U samoodbra-
ni mogu i rado ću to učiniti. Milt
Rajs me je na to prinudio, isto kao
i tvoj dobar prijatelj Ed Falgrejv.

— Grom i pakao, — grmeo je
Banč. — Ne dam ja ni pet para na
tvoje brbljanje!

Kada je hteo da priskoči, Vajato-
ve noge su bile slobodne i odmah
se uspravio. Banč zastade kao ukop-
pan. Međutim Vajatove ruke još ni-
su bile slobodne. Upravnik je sada
vikao na mladića:

— Nećeš izvući živu glavu oday-
de, dečko! Sklanjaj pucaljku, ina-
če ću ti sasuti ceo magacin među
rebra.

— Blef — umirivao ga je maršal.
— Samo ti seci veze, momče. Ako se
debeli mrdne, prvi će upakao!

Mladić pogleda maršala. Šta li je
to čime on drži ljude u šahu? Mož-
da njegov metalni, odsečan glas?
Kada ga je pogledao u oči, bilo mu
je sve jasno. Nervoznim pokretima
sekao je debeli konopac. Kada je
video krv na Vajatovoj desnoj ruci,
pomislio je da ga je posekao nožem
i prestao da seče. Kako nije ni izla-

zio iz spavaonice, jasno nije ni znao da ga je pas zakačio zubima.

— Samo seci dalje, — podsticao ga je maršal.

— Na njega, — zaurla Banč.

Dva bandita i upravnik ustremiše se. Revolver u Vajatovoj ruci bljunu vatru. Krici bola ispuniše prostoriju. Vajat je ciljao u ruke bandita u kojima su držali revolve-re. Pakao na majuru još nije bio okončan. Koščati Kid, koji se upravo bio osvestio posle snažnog mladićevog aperkata, ustao je podrćući i pokušao neopaženo da potegne kolt. Erpov revolver se ponovo oglašio. Ponovo uzvik bola. Konačno su i veze na rukama bile presečene. Vajat je prebacio kolt u levu ruku tako veštim pokretom, da je banditima zastao dah. Banč je vikao:

— Pucajte, levicom mu neće uspeti.

— Zabluda, mister, ja sam levak.

Nije ispuštao bandu s očiju. U to se napolju začu zvižduk.

— Kirbi! — uzviknu Banč.

Maršalu je bilo jasno da ne sme da gubi ni trenutak.

— Bacite oružje momci! Za dve sekunde će ova lepa zgrada biti puna mrtvih bandita!

Revolveri s treskom popadaše na pod.

— Pokupi tu gvoždariju, momče, — naloži Vajat mladiću.

Ovaj poslušno počeo da trpa revolve-re u svoj opasač, napred, nazad i u otkopčanu košulju.

— Brzo napolje! — reče Erp svom novom partneru. Pohrčali su unatraske prema vratima. Kraj same Vajatove glave prozvižda nož i zari se u vrata. Mali čovek, žučkastog lica ga je bacio.

— Sasvim dobro, Kinezu, — reče maršal sarkastično, istrže sečivo i zadrži nož. Cujte momci, mi sada omarazno. Ako je nemo da vas to zivota nek samo krene za nama.

Maršal uze svoj opasač, pre nego što su izišli u hodnik u kome su stajale puske bandita. Pokupili su ih i izneli u dvorište. Maršal ih gurnu ušokom ispod trema. Onda se obrati mladiću.

— Gde ti je konj?

— Gdehan ću ga dovesti — spremno reče mladić.

Vajat se osazre po dvorištu. Kirbi? Gde li je taj lupež?

— Kirbi? — povikao je prigušenim i izmenjenim glasom.

— Da! — odazove se krivonogi revolveraš.

— Briši! Šerif dolazi ovamo s poterom!

Ubrzo se čuo topot kopita. Kirbi je bezglavo grabio sa majura. U zgradi je sve bilo mirno. Poturao je preko dvorišta. Mladić je upravo dovođio konja.

— Moje sedlo je u kući.

— Možeš li da jašiš bez sedla?

— Pa, moći ću.

— Onda krenimo. Ne smemo gubiti vreme. Moj konj je na dve sovine jardi odavde. Sreća da sam ga tamo ostavio.

Nekoliko minuta kasnije grabili su nizbrdo.

— Veoma loše sedim! — reče mladić.

— Zaustavi konja! Promenićemo se!

Za Vajata nije predstavljao problem jahati na neosedlanom konju. To je još od detinjstva činio. Nastavili su put. Nisu morali da strepe da će ih Kirbi slediti. Teren je bio

pregledan pa niko nije mogao da im se približi, a da još iz daleka ne bude primećen. Osim toga, teško je bilo poverovati da bi Kirbi pošao za šerifom i poterom. Verovatno je gledao da umakne što dalje. U to odjeknu strašna puščana paljba.

— Šta je sad to? — pitao je zabrinuto mladić.

— Nemoćam bes, ništa više — umirivao ga je maršal.

Uskoro je Vajat otkrio Kirbijeve tragove. Vodili su u pravoj liniji prema dolini. Sledili su ih. Pošto su prevalili nekoliko milja, Erp zaustavi konja.

— Sada možemo malo da predahnemo. — Pružio je mladiću ruku. — Veliko hvala na pomoći.

— Ah, vi biste se i bez mene sigurno izvukli. Jeste li vi doista maršal Vajat Erp?

Čovek iz Misurija se vedro nasmeja. Izvukao je maramicu iz džepa i previo povređenu ruku.

— Da, jesam. Nadam se da bar ti nemaš ništa protiv.

— Ne — uzvрати mladić neodlučno. — Moje ime je Kramer. Bil Kramer.

Vajat se štregnu. — Bil Kramer? Zar se nije tako zvao mladi drvo-seča koji je posle ubistva starog Ostina pobegao iz Jampe?

Mladić je pitao:

— Kuda sad jašite, mister Erp?

— Do Viljama Hornija.

Mladić se trže.

— Ne!

— Prvo tamo, a onda u grad Jampu.

Bil obrisa šakom lice. No znoj mu je stalno rosio čelo.

— Ja ne... ne mogu tamo s vama!

— Zašto ne?

— Ne smem da stupim na ranč Viljama Hornija. Tamo ima ljudi koji su me videli na majuru.

— A u Jampi? — pitao je maršal.

— Tamo nemam više šta da tražim, — odgovorio je Kramer posle nekoliko trenutaka oklevanja.

Vajat je gledao pred sebe i govorio:

— Proketo je neprijatna stvar, kada šerif tvrdi, da ste ubili čoveka.

Bil naglo okrete glavu:

— Ne razumem vas, mister Erp?

— Razumete, Bil. Razumete veoma dobro. Šerif Hovel vam je onu stvar sa Ostinom hteo da natovari na vrat. Šerifi su u tome često suviše brzi, jer im je zadatak da traže i nađu krivce.

Bil zaustavi konja.

— Hteli ste da me odvedete u Jampu, maršale — upitao je mladi drvo-seča drhtavim glasom.

— Ne, Bil, ako ne želiš ne moraš poći.

— Ali?

— Hajde, momče. Ne zadržavajmo se ovde nepotrebno. Još uvek je moguće da naš prijatelj Banč krene sa ljudima za nama.

— Teško da će moći baš sve da natera u sedlo, mister Erp. Prosto mi je neverovatno kako ste u takvom položaju uspeli tako precizno da gađate, a da pri tom nikoga ne ubijete.

— To dobar strelac, a pre svega čovek od zakona i ne sme, Bil.

Mladić se resko nasmeja.

— Da, ali ja sam video na desetine čuvara zakona, koji ne daju dve pare na to alko posle puškaranja ostanu mrtvi na razbojištu.

Jahali su dalje. Muklo je odjekivao topot kopita po zamrznutom snegu. Iznenada Kramer reče:

— Ja ga nisam ustrelio, maršale.

— Znam.

Ni ja, ni mister Harris ni jednog trenutka nismo posumnjali da si ti bio taj.

— A šerif Hovel?

Vajat sleže ramenima:

— Takvo reagovanje bilo je posledica panike. Bio mu je potreban izvršilac.

— Nikad to neću shvatiti.

— Pa i nije lako. Naročito kad pomisliš da se cela stvar mogla završiti i tako da nedužan stigneš na vešala. Slušaj, Bil, ja sam te već tražio u Jampi i Piramidu. Pravo da ti kažem, začudilo me je što sam te baš našao među Hornijevim ljudima.

Bil je potanko ispričao celu priču o svom bekstvu. Prvo ustručavajući se, a onda otvoreno i iskreno. Pobegao je iz Jampe pravo u Piramid. Bila je čista sreća što potera nije pošla za njim putem prema susjednom gradu. Verovatno nisu pretpostavili da bi tako nešto begunac mogao da učini. U glavnoj ulici Piramida Bili je sreo pijanog čoveka, sa kojim je zapodenuo razgovor. Od njega je saznao da su Horniju potrebni radnici gore za majur. Napustio je grad i potražio klanac, kraj koga se, prema opisu, nalazio majur. Bio je srećan što je daleko od grada u planinama. Banč ga je sumnjičavo odmerio, ali ga nije oterao, tim pre, što je gazda nagovestio da će primiti još novih ljudi.

Onda je došlo goruće pitanje maršala:

— Kada je Banč napao kamp u kome si ti ranije bio, gde si se u tom trenutku nalazio?

Na maršalovo iznenađenje, mladić se otvoreno i glasno nasmeja:

— Mister Erp, šta vi mislite o meni? Ja jesam pobegao iz Jampe od lošeg šerifa i vešala, koja su se preteći nadnela nad moju glavu, ali nikada i nipošto ne bih postao bandit!

— U ovoj zemlji samo je jedan korak od ispravnog čoveka do bandita — rekao je maršal zamišljeno. — Možda si mislio da moraš to da činiš?

— Ne, — prekide ga mladi drvo-seča. — Ja uopšte čak i nisam znao da su Banč i njegovi ljudi razbojnici. Nisam znao sve do onog časa dok vi niste došli na majur.

Vajat ga ispitivački pogleda ispod oka.

— Možete mi verovati na reč. Uostalom, siguran sam da hoćete, kad vam budem objasnio. Ljudi me tamo uopšte nisu prihvatili. Nisam bio ni primljen. Nove radnike prima na posao Horni lično. A pošto sam ja obišao njegov ranč u širokom luku, bojeći se potere iz Jampe, i došao ovamo, morao sam sačekati dok gazda dođe na udaljeni majur. Još nije dolazio ovamo...

— I čime te je Banč zaposlio?

— Cepao sam drva. Po ceo dan! Jednom sam se potukao sa Kidom i još jednim njegovim prijateljem. Zamantili su nesnice Harrisovog čoveka iz kampa Jampe. Uostalom, i sami ste videli da je Kid posebno kivan na mene. To je zbog battina.

— Ti si im ispričao da si iz kampa Jampe?

— Ne. Nisam smeo da se usudim da to kažem, jer nisam znao da su

banditi. Mogli bi da me prijave šerifu.

Sada je maršal shvatio zbog čega Banč i ostali lupeži zaziru od mladića. Čovek, koji se pesnicama služi u ovim divljim krajevima, to se cenilo. U praskozorje, dva jahača ugledaše pred sobom velike zgrade ranča. Kirbijeve tragovi su u dlaku vodili tamo. Čovek iz Misurija obide imanje u širokom luku kako bi mu prišao sa severozapadne strane. Bilijevo lice je, uprkos rumenim obrazima, delovalo sleđeno. Kada su bili na četiri stotine jardi od dvorišta, rekao je žustro:

— Moram li doista s vama?

— Ne. Niko to nije rekao. Možeš jahati kud god ti je drago. Slobodan si.

— Ali ja sam shvatio da je Hovel raspisao poternicu za mnom, a možda i nagradu lovcu na moju glavu.

— Lako je moguće, ali Horni neće na to obraćati pažnju.

— Možda hoće da zaradi novac, — reče mladić zabrinuto.

— Teško. Tako male sume ga sigurno ne interesuju.

Neko vreme ništa nisu govorili.

Čutanje je prvi prekinuo mladi drvoseča.

— Poći ću s vama, maršale, — rekao je odlučno.

Vajat ga pogleda. Oči mu lako zasvetlucaše.

— Moglo bi biti prilično vruće, dečko.

— Oj rajt, maršale. Jašim s vama.

Lojd Šaron je stajao na kapiji ranča, kada su dva jahača naišla. Kauboj je bio očigledno umoran i žmirkao je pospano.

— Hej, šta je? — reče. Onda je poznao maršala i uzviknuo: — Gospode, Vajat Erp!

Čovek iz Misurija ga kratko odmeri, pa reče:

— Treba da govorim sa rančerom.

Kauboj se počea iza uha i mrzovoljno reče:

— Rančer nije ovde.

— Znam, — uzvрати Erp i ujaha u dvorište. Nije isključeno da rančer doista nije kod kuće. U svakom slučaju, trebalo je proveriti. U rančerskoj kući gorelo je svetlo, a i u kaubojskoj zgradi. Iz jedne od šupa upravo je izašao Kas Blesdejl, sa zavojem na desnoj ruci. Kada je prepoznao Erpa, zastao je kao okamenjen.

— E pa ovo je vrhunac! Ovaj čovek je doista ponovo došao!

Vajat ga pozdravi kao starog prijatelja sa:

— Heho, Kas!

Bil Kramer, koji je usput od maršala čuo o njegovoj prvoj poseti ovom ranču, kao i o „susretu” sa Hornijevim ljudima u gradu Jampi, osetio je kako ga podilazi jeza, kada je video da se vrata na kaubojskoj kući otvaraju i nekoliko momaka izlazi. Nisu prišli naročito blizu. Ostali su na pristojnom rastojanju od deset jardi i posmatrali jahače. Bolje rečeno, jednog od njih — Erpa. Blesdejl se sada, kada su momci izašli iz kuće, osetio jakim. — Šta hoćeš ovde, Erp, — upitao je hrapavim glasom, zabačene glave, verovatno misleći da deluje impozantno. Vajat je gledao mimo njega,

prema proćelju rančerske kuće. Tamo je bilo mirno. Mladi Billi Kramer je samo jednom u životu imao slično osećanje. Nedavno, kada ga je u glavnoj ulici Jampe šerif hteo da uhapsi zbog ubistva.

Ovi momci su imali tako vraški preteća mračna lica. Iznenada Billi primeti krupnog čoveka, kako izlazi iz štale, žmirkajući na jedno oko.

— Hej, pa to je onaj žutookljunac sa majura! — uzviknuo je. Bill se trže. Hteo je nešto da došapne maršalu, ali ovaj odmahnu rukom. U tom trenutku na vratima rančerske kuće pojavio se čovek herkulskog stasa. Prešao je trem i zastao kod ograde. Pri svetlosti jutarnjeg, izlazećeg sunca Vajat je mogao da mu razazna lice. Bilo je surovo, uglasto, isturene brade i blizu usađenih očiju. Čovek je bio visok najmanje šest i po stopa. Nosio je kariramu košulju, smeđi krznjeni kaput i čačkire od crne teleće kože. Čizme su mu bile brižljivo izglacane. Šešir, koji mu je pokrivao pepeljavo plavu kosu, jedva da je bio tri dana star i sigurno nije stajao manje od trideset dolara. Džin se podbočio svojim glomaznim šakama i gledao preko dvorišta. Uzviknuo je neshvatljivo piskavim glasom:

— Šta se desilo, Kas?

Revolveraš se trže.

— Nećete poverovati, mister Džampi, to je Vajat Erp.

Džampi krete niz stepenice i teško vukući noge, pođe prema sredini dvorišta. Četiri jarde ispred jahača zastao je raskonačen.

— Ti si Erp? — upitao je svojim piskavim glasom.

Vajat klimnu glavom. — Da, a ti si Džampi, zar ne?

Herkul malo zabaci glavu ustranu.

— Jesi li poludeo?

— Zašto?

— Zbog toga što razgovaraš na prokleta nepristojan način.

— To je način na koji razgovaram sa tebi sličnim ljudima, — odvrati maršal krajnje ležerno.

Herkulova leva obrva gotovo se izgubila ispod oboda skupocenog šešira.

— Ti sediš u pogrešnom sedlu, Erp...

— Trenutno ne sedim ni u kakvom sedlu. Kao što i sam vidiš, Džampi, jašim golog konja.

— Rekao sam da sediš u pogrešnom sedlu, Erp, ali mi se čini da ti to nećeš da razumeš. U redu. Onda ću ti objasniti. Moje ime je...

— Džampi, to već znamo, — prekide ga maršal.

— Moje ime je Džampi, — pištao je div. Ja sam Hornijev nadzornik.

— Čudilo bi me da je drugačije, — odgovori čovek iz Misurija, ni malo impresioniran.

Nadzornik zadenu palčeve u svoj kitnjasti prsluk.

— Da bi ti stvar bila jasnija, Erp, ja ću se oženiti sa En Horni. Dakle, možeš me smatrati članom porodice.

— U redu staro momče, onda možeš da javiš svom šuraku da sam stigao.

— Šta hoćeš?

— Upravo sam ti rekao šta treba da kažeš Horniju.

Div stupi dva koraka bliže.

— Pazi se dobro, Erp! Dozvolio si sebi šalu sa Blesdejlom, a u Jampi si izbegao „pozdrav” koji je gazda

hteo da ti uruči. Ja sam dobroćudan
čovjek...

— U to nisam sumnjao.

Džampi steže usne.

— Ja i jesam dobroćudan čovek
— počeo je iznenada da viče. — Ali
kada neko pretera, pa me izda strp-
ljenje, onda nema šale!

— Kada sam dolazio ovamo, nije
mi bila namena niti da se smejem,
a ni da razgovaram s tobom.

Na to nadzornik izvuče palčeve iz
kaputa i steže pesnice.

— Skinuću te s konja i sabiti u
zemlju, momče!

— Lepo je što me na to opominješ
— odgovori Erp. — Dobro je kada
čovjek na takve stvari unapred ra-
čuna.

Hornijev budući zet ispruži ruku,
pokušavajući da maršala skine s
konja. Hteo je da ga povuče za no-
gu. Za takav manevar bilo je suviše
spor. Istog sekunda Vajat je sam
kliznu s konja, ali na drugu stranu.

— Taj trik ti neće mnogo koristi-
ti! — uzviknuo je Džampi ljutito.

Zamahnuo je ručendom prema Er-
povoj glavi. Vajat je načinio veštu
fintu telom i izmakao se sa „niša-
na". Kolosa je povukao zamah sop-
stvenog udarca na tle. Pokazalo se
da nije čovek koji baš tako lako pa-
da u vatru i gubi živce. Otresao je
sneg sa odela i promrsio:

— Dakle, takav si ti! Uzmičeš!

— Ali, Džampi, čemu te besmis-
lice? Pozovi gazdu i kreni na posao
s momcima.

Ove reči su pogodile nadzornika
jače nego što se moglo očekivati.
Bio je beskrajno gord. Hteo je da
postane Hornijev zet. A jedino na
šta je mogao da bude gord bio je

džinovski rast i gotovo nadljudska
snaga.

Poskočio je napred, uhvatio Erpa
za kaput na grudima, da bi ga jed-
nim trzajem privukao i jače udario.
Čovek iz Misurija je iskoristio tren-
utak. Zamahnuo je levicom. Gro-
movit aperkat. Gotovo istog sekun-
da je udario i desnom. Oba udarca
bila su jaka kao zamah kopitom. I
bivola bi bacila u prašinu. Džampi
je ostao na nogama.

Zaleteo se, silkući od besa i za-
mahujući obema pesnicama. Vajat
je poskakivao, uzimao, skakutao i
sačekao pogodan trenutak da još
jednom plasira udarac levom ru-
kom, a odmah zatim i desnom. Ovu
seriju udaraca još niko do sada nije
izdržao, pa ni džinovski nadzornik
sa Horni-ramča! Pokleknuo je na le-
vo koleno, ostao tako kao paraliza-
van nekoliko sekundi, a onda počeo
da trlja lice i oči kao da hoće da
odagna neku koprenu, maglu.

Svi kauboji su viknuli uplašeno
u glas. Bili Krameru je zastao dah.
Jedino se iz njegovog grla prolomio
poklič divljenja i odobravanja. Ne-
besa, kakva borba! Maršal se pono-
vo vinuo u sedlo.

— Džampi — zaorio se zvonki glas
sa verande. En Horni je stajala na
vratima rančerske kuće:

Vajat se nasmeja:

— U ovom trenutku nije sposo-
ban da govori, gospodice — uzvra-
ti Vajat.

— Džampi! — Ovog puta je poziv
bio izgovoren ljutito.

— Doista mi je žao gospodice —
ali on nije pri svesti, bar ne potpu-
no.

— Zar Džampi? Šta je to s njim?
— Potrčala je preko trena, niz ste-

penice, prema nadzorniku. Kauboji su se izmakli da joj načine prolaz.

— Čoveče, šta je to sa vama? Jeste li poludeli?

Nadzornik malo podiže glavu pogleda devojkicu staklastim očima i tupo se osmehnu, a En Horni odmeće Vajat Erpa.

— Šta sad to treba da znači, mister Erp? — pitala je ne baš blagim glasom.

— Raduje me gospođice što se meni obraćate. Hteo sam da govorim sa rančerom.

— Šta je s njim? S Džampijem?

— Ah sa džinovskom bebom? Da, momak je trebalo da me prijavi kod svog gazde. Umesto toga učinio je nešto sasvim drugo. Izgleda da je sa mnoom hteo da uvežba neku novu igru. Na žalost, nju sam već znao, tako da nije imao sreće. Gde je vaš brat?

En stavi ruke na kukove i steže usne. Tek posle nekog vremena je procedila sasvim tiho:

— Niste se valjda tukli s njim?

— Tukao? Ne, tako se baš to ne bi moglo nazvati. Tačno je da je crven od besa nasrnuo obema pesnicama na mene. Žao mi je, gospođice, ali to ne podnosim. Jednostavno, ne mogu da otpim.

Devojka je izmakla korak nazad i isturila glavu. U tom trenutku je veoma ličila na brata.

— Nećete valjda tvrditi da ste ga bacili u prašinu?

Maršal sleže ramenima:

— Ja ništa neću da tvrdim, gospođice.

Devojka priđe nekoliko koraka bliže Erpu. Crvena od gneva pokazala je rukom na Džampija:

— On ne može da ustane, jer ste ga vi udesili?

— Nisam imao pojma da ne može da ustane. — Vajat priđe nadzorniku i viknu mu u uho: — Ustaj, čoveče.

Džampi skoči na noge kao oparen. Još uvek je bio potpuno ošamućen.

Vajat dodade, ne bez ironije:

— Ustaj, tvoja nevesta je stigla!

En se trže kao oparena:

— Ja? Njegova nevesta? Šta vam pada na pamet? Kako ste došli na tu besmislicu?

— Žao mi je gospođice, ali to sam od njega čuo. Umesto da pozove vašeg brata ispričao mi je da je gazdin budući zet.

Bledilo i rumenilo se naizmenično u talasima razlivalo po licu lepe rančerove sestre.

— Je li to istina, Džampi? Da li ste maršalu pričali da ću se udati za vas?

Džin je skinuo šešir i zbunjeno se češao iza uha:

— Ja sam mislio, gospođice En...

— Nemate šta da mislite Džampi, nego da radite. Napred, pokrenite ljude odavde! Šta se danas praznuje? Mom bratu nije potreban razmetljivac za nadzornika. I svakako ne onaj koga će na očigled svih kauboja pretući jedan jedini čovek.

— Žao mi je gospođice, ali on se doista tuče kao konj.

— To me ne zanima. Mi ovde ne plaćamo glupake i lenjivce. Na posao!

Na to se kolos okrete prema momcima. Povikao je piskavim glasom:

— Na posao! Lenji šljamu! Glupake i lenjivce niko neće da plaća!

Ljudi se trgoše i pohitaše. Džampi zastade, okrete se i reče lepoj En:

— Vidite, gospođice, ljudi su odmah poslušali. Odmah su se dali na posao.

— Samo jedan još nije — odbrusi devojkica — vi, mister Džampi.

Potrajalo je nekoliko sekundi, dok je nadzornik to shvatio. Onda bezvoljno krenu prema radionici iz koje su se već čule testere.

Devojkica lako obori glavu i zari potpeticu svoje meke čizme u sneg:

— Šta ste hteli od mog brata?

— Treba da govorim s njim.

Devojkica podiže glavu i pogleda ga pravo u oči. Glas joj je bio izmenjen. Nije bio oštar, nego blag i mek:

— Zar to ne možete meni reći, maršale?

— Ne — uzvрати Erp kratko.

Gledala ga ze zamišljeno i po malo zabrinuto:

— Šta to smerate, mister Erp?

Maršal je odgovorio pitanjem:

— Da li vam je brat nešto pričao o našem susretu u Jampi?

— Da, rekao mi je da ste ga uvredili.

— A čime sam ga uvredio, da li vam je to ispričao?

— Nije se upuštao u pojedinosti.

— Pojedinosti. Ne, sigurno da nije. Horni svakako nije upućivao jedino biće prema kome je imao slabosti i gajio toplo osećanje u svoje mračne planove.

En je sada stajala sasvim blizu Erpa. Oči su joj svetlele dok je izgovorila:

— Mister Erp, vi ne izgledate kao rđav čovek...

S leve strane upravo je nailazio jedan čovek, noseći sedlo. Izašao je iz štale. Bio je srednjeg rasta i imao tvrdo, od mraza crveno lice.

— Heho, Kirbi! — doviknu mu čovek iz Misurija.

Kauboju zastade.

— Zar se mi poznajemo? — pitao je iznenađeno.

— Vi ga znate? — interesovala se devojkica.

— Da — objašnjavao je maršal. — Gore, sa majura. Upravo je hteo da poseti Banča Valotu i ostale lupеže. Kada sam mu doviknuo, da nailazi šerif s poterom, uhvatio je iznenađena maglu.

— Šta vi to govorite? — promuća devojkica s nevericom.

Maršal pokaza rukom na kauboja koji je nosio sedlo.

— Samo ga pogledajte, gospođice. On je oličen je rđave savesti.

U tom času je u dvorište uleteo jahač. Bio je to Viljam Gan Horni lično. Zaustavio je konja kraj svoje sestre i posmatrao razrogačenih očiju maršala.

— To ne može biti istina? Policijsko pseto iz Kanzasa! Mora da ste izgubili razum? Kako vam je palo na pamet da dođete u moje dvorište?

Erp odmeri jahača od glave do pete.

— Znaite veoma dobro da treba da govorim s vama, Horni.

— Ja sa vama nemam ništa. Gubite se odavde!

Horni kliznu iz sedla stade uz sestru i obgrli joj ramena:

— Šta ti je pričao, En? Ne veruj mu ništa. On je lažov, podmukli lažov. Sudija Mek Kin se ne bi usudio da mi da za pravo da je ma šta od onoga što je tvrdio istina, i da je moglo da se dokaže. Šta je ispričao, hoću da znam! Napred, moraš mi reći, En!

Devojka ga pogleda zbunjeno. U njenim očima se iznenada pojavio izraz koji je ličio na sumnju i kolebanje. Skinula je bratovljev ručku s ramena:

— Vil, da nije to...

— Šta bi trebalo da bude? Ako ti je ovo njuškalo ispričalo neku prokletu besmislicu, nemaš razloga da budeš zabrinuta ni sumnjičava.

— Ja te ne sumnjičim, Vil, ali ti mi moraš reći istinu.

— Dakle, ipak sumnjaš u mene?

Devojka pođe preko dvorišta oborene glave u kuću. Horni se brecnu na Erpa:

— Prokletstvo! Zar vam nisam rekao da se gubite, Erp? Pritom je podigao vinčesterku, od koje se nikada nije rastajao. Vajat bi sasvim našao vreme da podigne svoj revolver, ali to nije učinio. Viljam Horni otkoči pušku.

— Nestani, momče, ili ću te ustreliti u svom dvorištu.

Maršal je video kako se gore na prozoru rančerske kuće pokreće jedna zavesa. Horni je sledio njegov pogled i brzo spustio cev puške.

— Dajem ti tačno dva minuta vremena, Erp! Ako za to vreme ne napustiš dvorište, osećaću se ugroženim na svom posedu i korišću svoje pravo.

Maršal ga je gledao bez straha.

— Na taj način nećete umaći svojoj sudbini, Horni.

Okrenuo se i vinuo na Kramarovog neosedlanog konja. Dva jahača su lagano napustila dvorište.

Bilo je kasno veče. Glavna ulica Jampe ležala je, kao i uvek u zimskim mesecima, pod čvrstim, debelim snežnim pokrivačem. Drvene kuće delovale su nestvarno, kao zarijene u beli pokrivač. Na tamno plavom nebu treperilo je hiljadu zvezda.

Dok Holidej je od ranog popodneva sedeo za kartaškim stolom u „Kolorado” salunu. Iako je navikao da gotovo do zore sedi u kockarnici i salunima i karta se, sada se osećao prilično iscrpljen. U poslednje vreme prilično je stavljao na probu svoje zdravlje. Kada je konačno zatvorio za sobom staklena vrata saluna obležena šarenim papirom, nekoliko puta uzastopce je duboko udahnuo sveži, zimski, planinski vazduh. Veoma mu je prijao. Pošto je stajao tako nekoliko trenutaka, uputio se ulicom prema Harisovoj kompaniji. Nalazio se nekoliko koraka od stepenica koje su vodile na trem Harisove kuće, kada primeti da se na tremu, utonulom u mrak, pokreće neka senka. Istog časa odjeknuo je pucanj. Najverovatnije na celom zapadu, izuzimajući Vajat Erpa, nije bilo čoveka koji bi samo delić opasne sekunde umeo tako dobro da iskoristi kao Holidej. Učinio je dve stvari u istom trenutku: ruka mu je refleksno kliznula ka drščirrevolvera, a onda je ne vadeći oružje, pucao sa bedra. Pucao je u istoj sekundi kad i protivnik. Bljesak iz oružja pritajenog strelca, bio mu je meta. Istovremeno se bacio u stranu. Kada je po drugi put hteo da povuče obarač, ugledao je kako se telo nekog čoveka sunovraćuje niz stepenice na ulicu.

Na suprotnoj strani ulice naglo su se otvorila vrata. Ajk Hovel izađe na trem, noseći fenjer. U desnoj ruci je držao revolver.

— Šta se tamo događa? — doviknuo je. Onda je poznao kockara i u istom trenutku primetio čoveka kako leži na ulici. — Dok Holidej. Kada ste to ustrelili?

Kockar okrete glavu i pogleda čuvara zakona krajnje prezrivo. Onda pođe napred, do čoveka koji je ležao u snegu, okrete ga na leđa i vrhom čizme izbi mali deringer iz ruke. U to je prišao i Hovel sa fenjerom.

— Džum! Hej, pa vi ste juče imali s njim gužvu. To mi vraški miriše na osvetu, Dok.

Iz jedne od poprečnih ulica priđoše dva čoveka.

— On je ustrelio Džuma, šerife! — doviknu jedan.

— Da — energično potvrdi drugi.

Niko više nije izašao na ulicu. Očigledno da se pucnji nisu čuli unutra u lokalu od galame i buke koju je stvarao muzički automat. Ova dvojica su, bez sumnje, sve vreme bila u uličici. Nešto kasnije je kovač Džeferson izašao iz svoje kuće.

— Dok Holidej. Otkako je taj momak u gradu, stalno se puca.

— Treba ga obesiti — doviknuše dvojica iz sporedne ulice u glas. Hteli su da se ustreme na kockara, ali su zastali kao ukopani. U obeima rukama Doka Holideja nalazili su se upereni revolveri. Hovel proguta pljuvačku, pa reče:

— Dajte mi svoje revolvare, Holidej. Uhapšeni ste zbog ubistva.

Dok Holidej se resko nasmeja.

— Vi ste ili siti života, ili umobolni. Momak se iznenada pojavio na tremu i pucao na mene.

— Nemojte dozvoliti da vas obmanjuje, šerife, — grmeo je jedan od tobožnjih očevidaca. — On je jedan prokleti revolveraš!

— A Klif Džum je nedužan momak.

— Nedužan, kao i vas dvojica što ste, — reče Holidej sa ironijom u glasu.

— Šerife, — siktao je očevidac, — zar ne vidite da nam ovaj čovek pretili? Zahtevamo od vas da nas zaštitite.

Ponovo se zaori ulicom reski Holidejev smeh.

— Brzo će vas proći volja za smehom, Holidej. Vas i vašeg vrlog prijatelja Vajat Erpa. Niste vi ljudi koji će moći da doskoče Viljemu „Gan” Horniju.

Kockar zviznu kroz zube. Dakle, odatle vetar duva! Džon Haris upravo izade iz kuće.

— Dok, šta se desilo?

Kockar objasni ne okrećući se:

— Baš sam se bio uputio do vas, kada mi je ovaj džentlmen sa vašeg trema poslao u susret metak.

— To nije tačno, — negodovao je očevidac. — Dok je ustrelio ovog čoveka. On je ubica!

— Sa tobom nemam šta da govorim. Ljude, koje sam oterao iz svoga kampa drvoseča, jer su bili lopovi, ne smatram pozvanim da govore krupne reči.

— Džon Haris štiti ubicu, — javi se drugi očevidac.

— A šta ti tražiš ovde u gradu? — oštro odbrusi stari trgovac. — Zar nisi otišao kod Hornija, kada te je

prošlog proleća stari Ostin izbacio iz Kamp Jampe.

— Da, mi pripadamo Hornijevoj momčadi, — uzvratila ovaj patetično.

— I na to ste još ponosni — rugao se Haris.

— U svakom slučaju, ne štitimo ubicu.

U Holidejevoj desnici škljocnu revolver.

— Slušaj burazeru, ako još jedan put upotrebiš taj ružni izraz „ubica“, može se lako dogoditi da to i postanem.

— To je pretnja ubistvom, — doviknu Hornijev čovek. — Zahtevamo od vas šerife...

U međuvremenu je došlo još nekoliko ljudi iz obližnjih kuća. Hornijev čovek među njima ugleda predsednika opštine i odmah mu se obrati:

— Zar ćete dozvoliti, mister Miller, da ovaj revolveraš seje smrt po gradu i izaziva tuče? Jampa je do sada bio miran grad. Ali, od kako su on i Vajat ovde, nastao je pravi pakao. Čudićete se kako će se brzo rasčuti po zapadu da je Jampa postala banditsko gnezdo, u kome revolveraši vode glavnu reč.

Stari gradonačelnik je gledao čas jedne, čas druge. Očigledno je bio zbunjen. Nije znao kako da reaguje. I drugi Hornijev čovek je prihvatio igru.

— Tačno je tako, predsedniče. Ceo grad dozvoljava da bude zaslepljen imenima ove dvojice. Uhapsite ovog momka i Jampa će ponovo biti miran grad.

— To bi ti odgovaralo, zar ne, lupežu? — Odjeknu Holidejev glas, oštar kao sečivo. — Možda će se

predsednik setiti toga da se ovde pucao, pre nego što sam ja uopšte stigao u grad. Stari upravnik, Džim Ostin, je ovde, na ovom mestu, pao u sneg pogođen revolverskim metkom u grudi.

— Blef, — viknuo je Hornijev čovek. — Ukoliko vi nećete da se obračunate sa ovom dvojicom, mister Horni će to sigurno učiniti. S tim možete računati. A kad to bude uradio, teško da ćete smeti uopšte da se pojavite ovde u gradu.

— Kakva besramnost! — užasnu se Haris.

— Polako samo, stari, ne brinite! Doći će red i na vas. Svako ko nije za Hornija, protiv njega je. Građani Jampe neće trpeti...

Oštar Holidejev pokret ulkočio je sve prisutne. Kockar je vratio revolver u opasač i pošao prema Hornijevom čoveku, koji je pretio starom vlasniku kompanije. Na glavnoj ulici je vladala grobna tišina. Dva lupeža ustuknuše, vičući šerifa u pomoć.

— Zašto stalno zoveš šerifa, — upita ga kockar. — Vidiš i sam da stoji tu i pravi nedužno lice kao i ti.

Fenjer u šerifovoj ruci bacao je treperavu svetlost na lica okupljenih ljudi. U tom trenutku, sa severne strane grada, odjeknuo je topot kopita, koji se naglo približavao. Kada su jahači došli u osvetljeni krug, ljudi se izmakoshe. Krajnje iznenađeno posmatrali su pridošlice: Vajat Erp i Bili Kramer.

Pojava odbeglog drvoseče imala je još jače dejstvo nego maršalova. Hornijev čovek iskoristio je trenutak i pružio ruku prema mladom drvoseči vičući:

— Kramer! Ubica Bill Kramer. Njegova glava je učenjena na pet stotina dolara.

Drugi lupež munu šerifa.

— Hovel, odmah da ste zatvorili ovog momka! Moj drug Hank ga je prvi prepoznao. Njemu pripada nagrada. Napred, šerife, ne bojite li se valjda onog drugog lupeža?

Čovek iz Misurija odmah kliznu iz sedla i lagano, vukući noge, priđe.

— Jesi li rekao lupež?

— Da i ja...

Silovit udarac pesnice prekinuo ga je u pola reči i bacio u sneg. Kompanjon oborenog nije bio dovoljno mudar i uzviknuo je:

— Grom i pakao! Zar protiv ovih bandita nema...

U polupirueti Erp je zamahnuo i pogodio čoveka šakom za vrat. Lupež se od snažnog udarca dva puta okrenuo oko svoje osovine a onda srušio u sneg.

Vajat pogleda srdačno Holideja.

— Helo, Dok.

— Helo, maršale.

— Šta ima novog?

Holidej samo pogleda na čoveka koji je ležao pogođen na snegu. Erp uze šerifu fenjer iz rukve i osvetli lice varalice.

— Hej, pa zar to nije bio vaš partner u pokeru?

— Da, — uzvрати Holidej hladno.

— Da je bio nešto bolji strelac, sada bi mogli u paklu da nastavimo partiju.

Vlasnik kompanije, Harris im priđe.

— Poznajem ubijenog, mister Erp, bio je to loš momak. Vlasnik saluna ga je nekoliko puta izbacivao.

Posle toga je Holidej potanko obavestio Erpa o svemu što se dogodilo. Odjednom, niko više nije imao primedbi. Bilo je to nešto što je zračilo iz Erpove ličnosti, uliva-lo beskrajno poverenje i poštovanje. Gde god bi se pojavio, ljudi bi ga slušali. Tako je bilo i u Jampi. Čak i kovač, koji se do malo pre silno razmetao, ćutao je kao zaliven. Pošto je Holidej završio priču, Erp se sagao i podigao sa snega sjajan metalni predmet. Bio je to varalitičin mali deringer.

— Deringer, — rekao je maršal zamišljeno. — Veoma čudno. To je prilično retko oružje ovde, gore u planinama. Zar ne, šerife?

O da... naravno...

U tom trenutku je Bil Kramer sjahao sa konja i kleknuo kraj ubijenog.

— Maršale, ovaj čovek je bio one večeri, kada sam sa mister Ostinom došao u grad, preko u salunu. Upao mi je u oči zbog neobičnog odeva. Stajao je uz šank, a onda izašao. Napustio je lokal pre nas. Da, maršale, ja sam onda, pošto sam bezglavo pobegao iz grada, pokušao da se setim svega što se dešavalo pred ubistvo. I tada mi je ovaj čovek pao na pamet.

— Gluposti, — prekide mladića šerif. — Tebe je rdava savest oterala iz grada. Nemoj pokušavati da nam pričaš bajke, Kramer.

— Da li su to bajke, brzo će se to razjasniti, — reče čovek iz Misurija. — Zar mi niste rekli, šerife, da je lekar izvukao metalak ubijenom Ostinu iz grudi?

— Jeste, rekao sam vam. Čak sam metalak sačuvao.

Vajat pogleda šerifa pravo u oči.

— Zbog čega ste ga sačuvali, Hovel?

Šerif sleže ramenima.

— Ne znam, — odgovorio je zbunjeno. — Doktor mi je rekao da možda ne bi bilo loše da neko vreme sačuvam metke izvadene iz tela ubijenih.

— U redu, onda domesite taj metak, Hovel!

Šerif se okrete i pohita u kancelariju. Okupljeni ljudi su i dalje ćutke stajali, očekujući dalji razvoj događaja. Dva minuta kasnije šerif se vratio. Na dlanu je držao izobličen komad olova. Čovek iz Misurija pogleda šerifa pravo u zenice i upita gotovo šapatom:

— Da li je to metak koji je lekar izvadio iz grudi ubijenog upravnika iz kamp Jampe?

— Da.

— Jeste li sigurni?

— Sasvim siguran, — tvrdio je šerif. — Mogao bih da se zakunem u to.

— Ne tako žustro, — opomenuo ga je maršal.

— To je toliko istina, koliko ja sada stojim pred vama, — reče šerif.

Žestokim udarcem maršal ga baci u sneg.

— E, sada više ne stojite.

Ljudi su nemo, kao okamenjeni, posmatrali onesvešćenog šerifa. Maršal se brzo sagnuo i izvukao komad olova iz zgrčene šerifove ruke.

— Evo, ljudi, ovaj komad olova je kalibra četrdeset četiri. Doktor, koji je šerifu rekao da sačuva metke, obavestio me je da je Džim ubijen metkom kalibra trideset osam. Predsednik opštine i još trojica stanovnika Jampe bili su prisutni. Si-

guran sam da će sada, kada se bude povratio ovaj vaš neobični šerif, tvrditi da je omaškom uzeo iz fijke pogrešno zрно.

Nekoliko trenutaka kasnije Ajk Hovel se doista osvestio. Smušeno je pogledao oko sebe i izgledao je kao da se baš ne seća šta se dogodilo sa njim. Vajat ga hladno odmeri.

— Hteli ste da domesete metak kojim je Džim Ostin ubijen. Požurnite, ljudi čekaju!

Šerif ustade i teturajući uputi se u svoju kancelariju. Vratio se veoma brzo. Metak, koji je sada doneo, bio je kalibra trideset osam.

— Mora biti da sam omaškom uzeo pogrešan iz fijke.

— Tako nešto se događa, — reče Erp. — U stvari, potreban je samo jedan mali podstrek, pa da se nađe pravi, zar ne mister Hovel?

Maršal se zatim obrati predsedniku opštine i pruži mu metak koji je dobio od Hovela, — onaj pravi od kalibra trideset osam. — Prihvati te za trenutak ovaj komad olova, mister Miler. — A onda upita Holadeja preko ramena: — Gde je stajao Džun?

Kockar pokaza rukom.

— Tamo preko.

Vajat je, osvetljavajući fenjerom, pretraživao tile do same sredine ulice. Onda se sagao i podigao nešto. Bio je to mali, izobličen komad olova. Pružio ga je predsedniku.

— Evo, mister Miler, još jednog kalibra trideset osam, ispaljenog iz deringera.

Ljudi su se tiskali prema predsedniku. Puškar je uzviknuo iznenađeno:

— Gospode, oba metka ispaljena su iz istog oružja, bar u to se ra-

zumem. Konačno. nisam uzalud osamnaest godina puškar. Oba zrna imaju tri male brazde, a nemoguće je da budu ispaljeni iz dva različita revolvera.

Sada su ljudi znali da je maršal Erp pronašao ubicu upravnika iz kamp Jampe. Građani su postideno pogledali mladog drvoseču, koji se već danima nalazio pod najtežom sumnjom i koga su tako bučno optuživali.

Maršal baci deringer kraj ubijenog i pruži fenjer Bilu Krameru.

— Evo, odnesi ga u šerifsku kancelariju. Pripada mister Hovelu. Sada možeš slobodno da stupiš u njegovu kancelariju.

Zatim se okrete i povede svog i Kramerovog konja u dvorište Harisove kompanije.

—ooo—

Bilo je kasno popodne. Rančer Horni je sedeo u svojoj radnoj sobi, nagnut na svoje knjige. Međutim, nikako nije mogao da se usredsredi na posao. Sve što se u njegovom životu do sada dogodilo i što je učinio, nije ga mučilo kao pomisao da je njegova sestra En saznala za njegova nedela. Da možda zna da je doista radio na tome da rastera Harisove ljude iz kamp Jampe. Bogatstvo nije učinilo rančera ni radosnim, ni srećnim. Naprotiv. Njegova pohlepa za vlašću, bivala je iz godine u godinu sve veća. Do sada mu se niko nije isprečio. Njegov posed bio je ogroman, pa nije imao nikakvog razloga ni potrebe da se bori za šume na zapadnim obronci-

ma planina i na Vajt River visoravni. Kamp Jampa se nalazio tako daleko od njegovog ranča da bi snabdevanje radnika bilo veoma teško i skupo, isto kao i doprema posećenog drveta, ukoliko bi prigrabio te šume. Međutim, njegova pohlepa je bila tako ogromna, da je, bez obzira na sve, hteo da uništi svog konkurenta iz Jampe. Možda bi mu čak i uspeo da prinudi kamp na predaju, da nije došao taj pakleni Erp i sve poremetio. Zbog toga je Horni užasno mrzeo maršala iz Dodž Sijetla i sve što je u vezi sa njim.

Horni je sedeo zadubijen u misli, glave zarivene u šake. Vinčesterka mu je stajala na dohvrat ruke. Kada su se vrata otvonila, rančer pođe rukom ka oružju. U sobu je ušla En.

— Vil!

Horni nije podigao pogled.

— Zbog čega u poslednje vreme stalno držiš pušku uz sebe?

— Ne znam ni sam, En. Glupa navika.

— Ne, Vil, ti si je uvek ranije nosio napolju. Sada, međutim, držiš je uz sebe u radnoj sobi, pa čak i u spavaćoj.

— Da, znam, nervozan sam, to je sve.

— Zbog čega si nervozan?

— Imam puno posla. U drugoj polovini meseca dolaze prevoznici da odvuču drvo, a mi smo još uvek daleko od završetka posla gore u planinama.

— Posla si uvek imao, Vil, a u ovo doba nikada još nije bila završena seča. A sada imaš briga. Velikih briga.

— Da i to.

En je prišla prozoru i zagledala se u dvorište. Upitala je tiho.

— Zbog Vajata Erpa?

Rančer se nasmeja grohotom, ali taj smeh baš nije delovao uverljivo, i devojka je to osetila.

— Zbog tog momka doista ne brinem, En.

— Brineš, Vil, — prekide ga ona.

— Koješta.

Posle ove glasno izgovorene reči, u sobi je neko vreme vladala tišina. Iznenada En reče: — Dok Holidej.

— Šta je snjim? — promrsi rančer. — Njega se ne bojim kao ni maršala. Prokleti kockar. Samo da mi taj lupež dođe šaka, polomiću mu sve kosti.

— Ako je tako, možeš odmah da počneš, — uzvratila En mirno.

— Šta sad to treba da znači? — upita Rančer.

— Evo, upravo ulazi u dvorište.

— Jesi li poludela? Horni ustade i ustremi se prema prozoru. Razrogačenih očiju, u kojima se ogledala neverica, posmatrao je kockara, koji je stigao do sredine dvorišta i upravo hteo da klizne iz sedla, kad Horni zagrme s prozora:

— Hej, šta tražite ovde?

Holidej ostade u sedlu.

— Treba da vam predam poruku, — odgovorio je mirno.

— Ne tiču me se vaše poruke.

— Može biti. U svakom slučaju, Vajat Erp vas očekuje sutra ujutro u osam u glavnoj ulici Jampe.

— Šta sad to treba da znači?

— Vi ste me sasvim dobro razumeli, Horni, — uzvratila kockar i okrete konja. Horni je urlao za njim:

— Ništa nisam razumeo, baš ništa. Gubite se iz mog dvorišta. Ako vas i vašeg vrlog maršala budem još jednom sreo, poubijaću vas kao besne pse.

Holidej se samo malo okrete u sedlu.

— Vajat Erp vas izaziva na dvojboj revolverima, Horni. No, ako ovako nastavite, uštedete sebi put do Jampe.

Rančer je proturio pušku kroz prozor.

— Bedna kockarska ajkulo, usuđuješ se da mi pretiš na mom ranču?

Holidejevo lice postade za nijansu bleđe.

— Izadi napolje, Horni. Možemo odmah ovde u dvorištu da sredimo račune. Ne mogu da se otmem uverenju da ćeš još danas umreti nasilnom smrću.

Rančer je hteo da nanišani, ali mu se sestra obisnu o ruku.

— Vil.

Holidej potera konja galopom i izlete iz dvorišta. Horni je gledao za njim, lica izobličena od gneva:

— Uništiću ih, tu dvojicu lupeža, Videće oni...

—ooo—

Jutro nad Jampom je bilo kristalno vedro. Na istoku je sunce već zlatilo visoke planinske vrhove, a snežni pokrivač zaslepljivao prolaznike. U „Kolorado” salunu su ljudi stajali uz prozore, pogleda prikovanih na drečavo obojenu kuću, u kojoj je već godinama stanovala gospođa Maksvel. Nije bila tajna u gradu da je u srodstvu sa Hornijem. Gospođa Maksvel bila je udovica Hornijevo strica. Posle muževljeve smrti pono-

vo je uzela svoje devojačko prezime, jer nije htela da se podseća na to da je ikada bila u srodstvu sa Viljamom Hornijem. Bogati rančer nikada nije posećivao staru damu. En, je, međutim, ponekad krišom dolazila u lakoj dvokolici, obično predveče, da obiđe staru rodaku. Građanima Jampe to nije promaklo. Tako im ni sada nije promaklo da je lepa sestra rančera Hornija još u ranu zoru uterala dvokoliciu u dvorište gospođe Maksvel. Došla je sama, kao i uvek. Ceo grad je znao da je Vajat Erp izazvao Hornija na dvoboj. Znali su i vreme. Međutim, ništa se nije događalo. Čovek iz Misurija stajao je u velikoj dnevnoj sobi Harisove kompanije i motrio na ulicu. Kockar Holidej se naslonio na vrata i pušio. Veliki zidni sat pokazivao je petnaest minuta do osam. Zgrada Harisove kompanije nalazila se na istoj strani ulice na kojoj i kuća gospođe Maksvel. Delile su ih samo šerifska kancelarija i berbernica. Odmah iza kuće gospođe Maksvel, na samom uglu, nalazila se prodavnica alata. Minuti su prolazili ćutke. Još samo pet minuta do osam. Tišina je postajala neizdržljiva.

Minut do osam.

U Harisovoj kompaniji je takođe vladala napregnuta tišina. Samo se čulo ravnomerno otkucavanje sata. Stari trgovac Haris priđe prozoru. Upravo je zaustio nešto da kaže, ali kada je ugledao maršalovo, kao od kamena isklesano lice, nije rekao ni reč. Čulo se samo škripanje šarki, a onda laki koraci kroz hodnik. Nebo je zakucao na vrata.

— Da! — javi se Haris, vlasnik kompanije.

Na vratima je stajala En Horni, pogleda prikovanog za široka maršalova leđa.

— Mister Erp!

Vajat se okrete bez žurbe. Devojka je i dalje stajala na vratima.

— Mister Erp, zašto hoćete da ga ubijete?

— Ja neću da ga ubijem gospođice En, sigurno ne.

— Zašto ste ga onda izazvali na dvoboj?

— Zato što je to poslednje sredstvo da sprečim tog surovog, bezčasnog čoveka da čini nedela. On je taj koji je počeo bespoštednu borbu protiv Harisove kompanije. Njegovi ljudi su ubili Džima Ostina i Mata Perkinsa. Najmio je skitnice i razbojнике, koji su drvosečama gore u kampu život pretvorili u pakao, a mladog Nelzona, upravnika, teško ranili. Zatim su zapaljenim strelama zasuli kamp i trideset drvoseča hladnokrvno gotovo uništili gladu.

— To nisam znala, — promuća devojka i obori glavu. Iznenada reče: — Ali, ako želite da se borite snjim, mister Erp, to i za vas može da bude opasno. On sa vinčesterkom...

— Znam, gospođice En, — prekide je maršal, — ali nešto mora da se dogodi što bi ljude gore u planinama oslobodilo pretnji i stalnog straha. Vaš brat i ne pomišlja da odustane od te nepoštene borbe. Naprotiv. Vi sami znate da on stalno najmljuje nove ljude, i ako mu za poslove odavno više nisu potrebni. U stvari, traži ljude koji nemaju drugi zadatak sem onoga koji je prošle godine imala banda planinskih vukova Četa Nageta.

Devojka baci pogled na časovnik.

— Sad će osam, — rekla je i istrčala napolje.

I u „Kolorado” salunu velika skazaljka na požutelom časovniku stajala je uz dvanaesticu. Vlasnik saluna, Hokins, oseti kako mu se čeo rosi krupnim graškama znoja. Obišao je šank i prišao vratima. Kroz rupu na šarenom papiru, mogao je da vidi ulicu.

Levo od saluna nalazila se kuća predsednika opštine. Miler je stajao iza zaves, pogleda prikovanog za ulicu. U ruci je držao časovnik. U Jampi nije bilo kuće koja je gledala na glavnu ulicu, a da iza zaves nisu stajali ljudi u očekivanju. Međutim, nije bilo osobe koja je u ovom trenutku više strepela od mlade, crnokose devojke.

— Možda uopšte neće doći, dete, — tešila je stara gospođa.

— Hoće, hoće, sigurno će doći, ja znam.

I u šerifskoj kancelariji je vladala grobna tišina. Ajk Hovel je malo odškrinuo vrata. I njegovo čelo bilo je orošeno graškama znoja, dok su mu ruke podrhtavale. Šerif, istini za volju, nije bio Hornijev čovek, ali je ovde u gradu izgubio sve pozicije, jer se plašio moći i osvete bogatog rančera. Osam oštarih udaraca teškog zidnog časovnika formalno su mu kidali nerve. U tom trenutku se začu topot kopita. Jedan jedini jahać grabio je niz ulicu. Nebrojene oči prikovale su se za njega. Odmah su ga prepoznali: bio je to Viljam „Gan” Horni. Pred prodavnicom alata je skočio iz sedla, poterao konja lakim udarcem ruke i skočio na trem radnje.

— Erp!

Poziv odjeknuo kao grmljavina glavnom ulicom. Maršal izađe pred vrata Harisove kompanije, dok je Holidej prešao na mesto na kom je Erp do tog trenutka stajao. Neupadljivo je preleteo pogledom preko krovova kuća na suprotnoj strani ulice. Najzad je otkrio nešto na krovu trgovine mešovitom robom.

— Hej, momče, neće moći tako, — procedio je tiho kroz zube i gurnuo levom rukom prozor. U trenutku kada se čovek sa puškom na krovu hteo malo da uspravi, ulicom je odjeknuo hitac iz Holidejevog revolvera. Strelac iz zasede se sunovrati zajedno sa puškom na ulicu.

Vajat Erp i Viljam Horni su u tom trenutku bili udaljeni jedan od drugog dvadeset jardi.

Na tom rastojanju, maršal baš ne bi mogao da pogodi svog protivnika revolverskim hicem. Horni podiže pušku, a na njegov povik:

— Umri, pseto! — izlete En pred njega na trem.

— Vil!

Brat je već povukao obarač. Devojka podiže ruke i zamere se nekoliko koraka unazad, držeći se rukom za grudi. Na njenoj kao sneg beloj bluzi, širila se tamna mrlja. Vajat potrča napred a za njim izletevši kroz prozor, Holidej. Erpu je uspelo da u poslednjem trenutku prihvati devojku koja je padala unazad. Vajat je pridrža desnom rukom, dok mu je leva ruka obuhvatila dršku „Bantlajna”. Kao okamenjen stajao je Viljam „Gan” Horni, držeći pušku iz čije je cevi još izlazio dim. Nije pogledao maršala u oči niti u njegov revolver. Stajao je tako ne-

koliko sekundi ukočen, a onda spustio cev i krenuo korak po korak napred. Zastao je neposredno ispred Vajata. Nesrećna devojka pokrete beskrvne usne. Jedva čujno rekla je:

— Ti ćeš otići, Vil. — Onda joj glava kliznu na stranu i pade na maršalovo rame.

Do tada okamenjeno lice Viljama Hornija se zgrči. Zavrljačio je pušku na ulicu, naglo se okrenuo i tetu-

rajući kao pijan, otišao oborene glave.

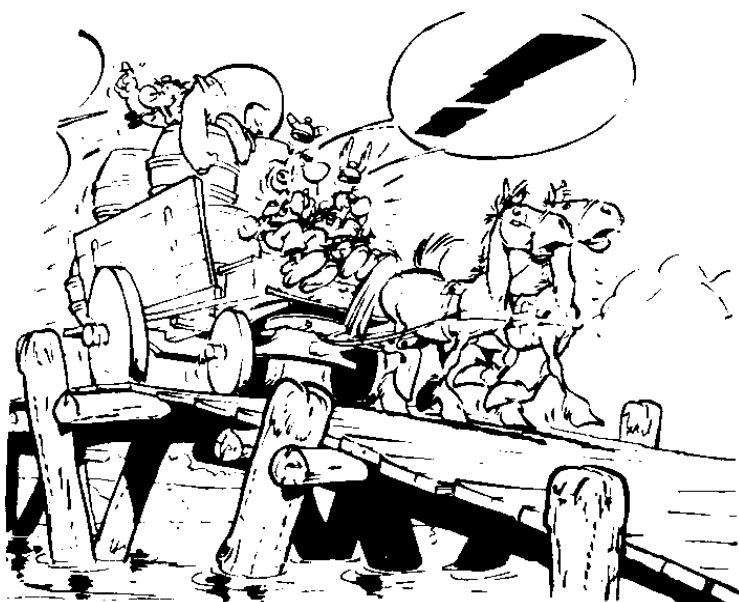
Time se borba u kamp Jampi okončala. Nedužna i nesrećna En Horni platila je svojim životom.

Tri dana kasnije su Hornijeve drvošeće našle svog gazdu mrtvog u jednoj provaliji. Sigurno nije bilo slučajno da se rančer, koji je ovim putem bezbroj puta jahao, sumovratio u dubinu.

— K R A J —

ČETVRTKOM
U PRODAJI

PANORAMA

NOVO ! NOVO ! NOVO ! NOVO !

TREĆI BROJ

STRIPOTEKE „PANORAMA“

U J U L U

ČITAJTE SLEDEĆI ROMAN

**SVAKOG 1-og, 10-og i 20-og
U MESECU NOVA SVESKA!**

64 STRANE – 1 DINAR!

IZDAJE I ŠTAMPA NIP FORUM, NOVI SAD, VOJVODE MISICA 1.

ODGOVORNI UREDNIK: TOMISLAV KETIG

J U L 1969.